

TÜRKÇE / TURKISH

sing me in

collective singing in the integration process of young migrants

Erasmus+

Genç mülteci grupları ile şarkı söylemek

Free handbook

www.SingMeln.eu

Yayımcı

Bu el kitapçığı Avrupa Korolar Federasyonu (Weberstrasse 59a, 53113, Bonn, Almanya) tarafından 'Sing Me In' projesi için hazırlanmıştır.

Ücretsiz olarak indirilebilir, paylaşılabilir ve basılabilir.

Partner organizasyonlar tarafından yazılan metinler 'Creative Commons Attribution 4.0 International Public License' altında lisanslanmıştır. Aşağıdaki şartlar altında paylaşılabilir:

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Her biri için ayrıca telif durumu görüşülmüş olan alıntılar, müzikal örnekler veya resimlerin kendine ait telif statüsü olabilir.

Proje Partnerleri

'Sing Me In' Projesi Avrupa Korolar Federasyonu (DE) www.europeanchoralassociation.org tarafından koordine edilmektedir.

Partnerler:

Estonian Choral Association (EE) www.kooriyhing.ee

Sulasol (FI) www.sulasol.fi

Ung i Kor (NO) www.ungikor.no

ZIMIHC (NL) www.zimihc.nl

Koor&Stem (BE) www.koorenstem.be

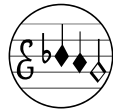
A Coeur Joie (FR) www.choralies.org

Musica International (FR) www.musicanet.org

Moviment Coral Català (CAT/ES) www.mcc.cat

Koro Kültürü Derneği (TR) www.korokulturu.org

Fayha Choir (LB) www.fayhachoir.org

SULASOL

Bu proje Avrupa Komisyonu'nun desteğiyle fonlanmıştır.

Bu yayım sadece yazarların görüşünü kapsar ve Komisyon bu yayımda yer alan hiçbir içerik ile ilgili sorumlu tutulamaz.

Erasmus+

Katkı sağlayanlar

Projeye birçok kişi zaman ve enerjilerini okumak, kontrol etmek, çevirmek, bilgi sağlamak ve metin yazmak suretiyle katkıda bulunmuştur. Tam listeyi www.singmein.eu adresinde bulabilirsiniz.

El kitapçıklarının redaksiyonu sırasında gözetimde bulunanlar:

Burak Onur Erdem, Ingvill Espedal, Côme Ferrand Cooper, Sonja Greiner, Lucille Lamaker, Gautier Lemoine, Olav Øyehaug Opsvik, Pierre-Luc Pfrimmer, Liesbeth Segers, Çağlar Tosunoğlu, Marina Velasquez and Jean Claude Wilkens.

İçindekiler

“Sing Me In”e Hoş Geldiniz!.....	5
‘Sing Me In: Genç Göçmenlerin Entegrasyon Sürecinde Birlikte Şarkı Söylemek’ ne demek?.....	5
Bizim katkımız: İndirilebilecek dört el kitapçığı.....	7
Bu el kitapçığına giriş.....	9
Neden mültecilerle şarkı söylemelisiniz?.....	10
1.Bölüm: Organizasyon.....	14
Nasıl başlayacağız?.....	14
Değişken ve beklenmedik bu alanda karşılaşabileceğiniz zorluklar.....	16
Bölüm 2: Davranış biçimleri.....	17
Misafirperver koro şarkıcılığı.....	17
Aradaki fark nedir?.....	19
Sıcak ve arkadaşça bir paylaşım.....	19
Amacınız nedir? Ürün yerine sürece odaklanmak.....	20
Bölüm 3: Repertuvar.....	22
Repertuvara karar vermek.....	22
Bölüm 4: Seansları yönetmek.....	25
Seanslara Hazırlanma.....	25
Şeflik tekniği ve provalar.....	26
Bölüm 5: Performanslar.....	29
Gerekli mi?.....	29
Zorluklar neler?.....	30
Nasıl çözebiliriz?.....	30
Kaynaklar ve Referanslar.....	32

ECA-EC

“Sing Me In”e Hoş Geldiniz!

Sevgili okuyucu,

Bu kitapçığı okumaya zaman ayırdığınız için teşekkürler. Umuyoruz ki bu kitapçık size yeni müzikal projeler oluşturmak konusunda yardımcı olacak ve sizi cesaretlendirecek! Bu kitapçık, 2016-2018 arasında süregelen bir Avrupa projesinin sonucu olarak ortaya çıkan dört kitapçıktan bir tanesi. Birazdan okuyacağınız giriş bölümünde kısaca projenin amacını ve sizin için nasıl faydalı olabileceğini paylaşacağız.

‘Sing Me In: Genç Göçmenlerin Entegrasyon Sürecinde Birlikte Şarkı Söylemek’ ne demek?

Bazı gençler sosyo-ekonomik kökenleri sebebiyle toplumun dışında kalmak açısından daha büyük bir risk taşırlar. Bunların sebepleri yaşadıkları çevre veya göçmen geçmişleri olabilir. ‘Sing Me In’ projesi çocuk ve gençlik korusu yöneticilerine, müzik öğretmenlerine ve ilgi duyan herkese hitap eder ve toplumda dışlanma riski taşıyan gençlerin entegrasyonunda olumlu bir rol oynama amacına yönelik şarkı söyleme etkinlikleri için pedagojik yaklaşımları ve araçları içerir.

Birlikte şarkı söyleme pratikleri içinde bulunan birçok gençlik örgütü, kendilerinin ve üyelerinin bu konuda organize edilmiş araçlara ihtiyaç duyduklarını ifade etmekte. Birçok gençlik örgütü aynı sorunlarla yüzleşmekte ve başka Avrupa ülkelerinde üretilen çözümlerin kısmen farkında olabilmekte. Projenin partnerleri, Avrupa çapındaki bu sorunlarla ilgilenmeye ve tüm sektörün, aynı zamanda da olabildiğince çok gencin faydalanmasını sağlamak için içerik üretmeye karar verdiler.

On ülkeden, gençlik ile ilgilenen on bir müzik derneği güçlerini birleştirdi ve kendi çevrelerindeki profesyonel sektörlerden ve coğrafi alanlardan örnek olabilecek pratikleri bir araya getirdi. Alandan taranarak alınmış olan bu zengin içerikler, uzmanların ve uygulayıcıların da desteğiyle, yenilikçi pedagojik içeriklere çevrildi.

Projenin temel çıktıları çocuk ve gençlik koro şeflerini ve öğretmenleri hedefleyen üç el kitapçığı ve bir repertuvar rehberi oldu: Repertuvar önerileri, kaçınılması gereken noktalar, iyi pratiklerin örnekleri, iletişim stratejileri, fonlama önerileri, şarkıcıların hazırlanması için yol haritaları, vb. El kitapçıları 11 dile çevrilip dağıtılmak ve Avrupa çapında genç topluluklar çerçevesinde olabildiğince çok etki yaratabilmek için tasarlandı.

Verimli bir dağıtımın sağlanabilmesi için bir ulusal ve uluslararası etkinlikler serisi tasarlandı. Bu etkinlikler, Avrupa çapındaki eğitim etkinlikleri ve konferanslarla birleştirildi. Bu etkinlikler aynı zamanda bu konuda aktif çalışan uygulamacılara da ulaşmak ve yöntemleri daha da geniş kitlelere ulaştırmak üzere planlandı.

Antropolojik bulgulara göre insan sesi, insanlar tarafından birlikte müzik yapmak için kullanılan ilk enstrümanlardan biri olup, grup üyelerinin yeteneklerini geliştirmeleri, duygularını paylaşabilmeleri ve ortak bir yaşam organize etmeleri için yardımcı olan bir faktör. Birlikte şarkı söylemek tarih boyunca bir aidiyet hissi yarattı. 'Sing Me In' projesi de bin yıllara dayanan bu gelenekten hareketle geleceğe bir bakış olarak başladı: Proje, genç insanların önyargısız buluşabilmeleri, yetenekler geliştirebilmeleri ve toplumla verimli ve dengeli bir ilişkiye girebilmeleri için yenilikçi ve etkili araçlar sunuyor.

Neden birlikte şarkı söylemek entegrasyon için yararlı olsun?

Birlikte şarkı söylemek, sosyal bir etkinliktir: İnsanları bir araya getirir. Birlikte şarkı söylemek aynı zamanda farklı şekilde yaşayan insanlar arasında da güçlü, duygusal ve mutluluk veren bağlar kurar. Bu güzellikler içeren, çaba ve eğlence içeren ortak duygusal deneyim sayesinde yeni ilişkiler başlar ve büyür. Şarkı söylemek elbette katılımcıların statüsünü eşitleyen bir araçtır. Şarkı söylerken, öncelikle tüm şarkıcılar ortak bir müzikal sonuca katkı sağlarlar. Algılanan farklılıkları aşmak ve yeni bir diyalog ve anlayış safhasına geçmek için şarkı söylemek eşitliği temel alan (çünkü herkes neticede koronun bir parçasıdır) yeni bir ilişki formu yaratır. Fakat elbette bu araç dünyadaki tek araç değildir! Birlikte şarkı söylemek, birçok farklı muhteşem aracın yanında (farklı müzikal aktiviteler, spor, eğitim, iş deneyimi, toplumsal çalışma, vs.) sadece bir entegrasyon aracıdır ve birçok farklı aktiviteyle aynı amaçları taşır.

Burada Anne Haugland Basnes'i¹ alıntılıyalım:

"Şarkı söylemek beden ile birlikte yapılan bir şeydir ve nefes almak ile oldukça bağlantılıdır. Bu sebeple, şarkı söylemek rahatlatırken kaslarınızı, kemiklerinizi, akciğer kapasitenizi ve fiziksel sağlığınıza da geliştirir. Dahası, koro şarkıcılığı mutluluğunuzu artırır ve psikolojik sağlığınıza da olumlu yönde etkiler. Koro şarkıcılığı aşık olmak kadar vurucu ve etkileyicidir. Bu tür deneyimler insan sağlığı için oldukça önemli ve olumlu gelişmelerdir.

Bir ülkeye adapte olma sürecindeki en önemli unsurlardan biri de dil yeterliliğidir. Koro şarkıcılığı esnasında şarkı sözleriyle ve şefin kullandığı prova kalıplarıyla kişiler yeni bir dili çok daha dostane bir ortamda öğrenebilirler. Bir koroda söyleyebilmek için o dili çok akıcı bir şekilde konuşuyor olmanız gerekmez. Korolar sosyal ortam oluşturmaya yardımcı olurlar ki bu da toplumsal entegrasyon adına oldukça kritik bir unsurdur.

Koro şarkıcılığı müzik yapmanın en kolay halidir - müzik yapmak için yalnızca sesinizi kullanmanız yeterlidir. Koro kurabilmek için yalnızca bir grup insana, bir mekana ve bir şefe ihtiyacınız vardır. Yine de yukarıda bahsi geçen avantajların çoğuna sahip olamayabilirsiniz. Önemli olan şu ki; korunuz hem toplumsal hem de müzikal bölümleri misafirperverliği içinde barındırmalıdır."

Proje başlığı 'genç göçmenlerin entegrasyon sürecinde birlikte şarkı söylemek' kelimelerini kullanmaktadır. Tüm bu terimlerin her birini aşağıda tartışacağız, yine de terimlerin kendisinden çok öncelikli amacımızın farklılıkları aşmayı sağlayan süreçlere ve projelere destek vermek olduğunu ifade edelim. Sonuçta zamanla katılımcılar bireysel bir alanda iletişim kurmak, yeni bağlar yaratmak ve aynı gruba bağlılık hissetmek için yeni yollar keşfediyorlar. Yeni gelmiş veya güçlü bir göçmen geçmişi olan ailelerden gelen genç göçmenler Avrupalı toplumların bir parçasıdır. Kendi jenerasyonları ile birlikte öğrenir, çalışır, oynar, konuşur ve hareket ederler, aynı zamanda geleceğin yetişkinleridirler. Kendi çevreleriyle olan ilişkileri ve çevrelerinin onlara olan yaklaşımı, toplumumuzun ilerleyen yıllarda nasıl olacağını tanımlar. Muhtemelen bu el kitapçığını internette indirmiş olsanız da, dijital iletişimin ve sanal toplulukların önümüzdeki zorluklara bir ilaç olacağını düşünmüyoruz. Gerçek hayatta irtibata, alışverişe, diyaloga ve iş birliğine ihtiyacımız var.

¹ Balsnes, 2012 baharında Kristiansand, Norveç'te KIA Çokkültürlü Gospel Korosu (The KIA Choir, <http://kianorge.no/gospelkor/>) üzerinde çalışmıştır. Bu koro, "Kristent Interkulturelt Arbeid" yani "Hristiyan Kültürlerarası Çalışma" anlamına gelen KIA'nin bir parçasıdır. Yaptığı çalışma katılımcı olarak gözlemlerine ve yaptığı görüşmelere dayanmış ve mülteci olarak arka plana sahip üyelere odaklanmıştır.

Birlikte şarkı söylemek esnek bir sanat dalıdır. Bunun gerçekleşmesi için tek gereklilik bir yöntemdir (beraber şarkı söylemek) ve bu sayede yeni müzikal formlar ve kültürel içeriklere evrilebilir. Bu barış dolu karşılaşmayı oluşturan birliktelik ruhu, Avrupa idealinin kalbinde yatmaktadır (ve Avrupa Birliği üzerinden veya dolayısıyla kurulan birçok girişimde vücut bulmuştur).

Bu proje kimin için?

• Son hedefler: Proje

- Farklı Avrupa ülkelerinde ve başka ülkelerde yaşayan
- Ev sahibi ülkenin kültüründen veya başka kültürel geçmişlerden (göçmenler ve mülteciler)
- Korolarda söyleyen veya henüz söylememiş

gençlerin faydalanmasını hedefler.

• Direkt hedefler: El kitapçıkları

- Gençlik alanındaki profesyoneller: Çocuk ve gençlik korosu şefleri, sosyal alanda çalışanlar
- Farklı kültürel geçmişten gelen çocuklarla / gençlerle çalışmak isteyen öğretmenlere (müzik öğretmenlerine)

hizmet etmek için hazırlanmıştır.

• Etki arttırıcılar: Geliştirilen araçları yaymak için...

- Profesyonellere erişebilen ve gençlik alanında çalışan dernekler
- İyi pratikleri sunabilecek veya projenin el kitapçıkları dahil sonuçlarını ve repertuar rehberini dağıtabilecek geniş bir iletişim ağına güveniyoruz.

Bizim katkımız: İndirilebilecek dört el kitapçığı

Çalışmamızın sonucu üç el kitapçığı ve bir repertuar rehberi olarak www.singmein.eu adresinden ücretsiz olarak indirilebilir.

- 'Sing Me In: Genç mülteci grupları ile şarkı söylemek'
- 'Sing Me In: Göçmen geçmişli gençleri mevcut korolara dahil etmek'
- 'Sing Me In: Okul ortamında çalışmak'
- 'Sing Me In: Repertuar rehberi'

Her üç kitapçık 11 dilde ulaşılabilir durumda: Arapça, Katalanca, Hollandaca, İngilizce, Estonyaca, Fince, Fransızca, Almanca, Norveççe, İspanyolca ve Türkçe. Eğer bir versiyonu kendi dilinize çevirerek katkı sağlamak istiyorsanız, lütfen bizimle irtibata geçin. Bu süreçte kazandırılmış olan başka çevirileri keşfetmek için lütfen web sitemizi inceleyin: www.SingMeln.eu.

Nasıl sonuçlar bekliyoruz?

Umuyoruz ki,

- El kitapçıklarımız daha fazla entegrasyon projesinin başlamasına yardımcı olur
- Düzenli çalışan korolar daha çeşitli kültürlerden katılımcılar almaya cesaret bulurlar
- Öğrenciler ve sınıflar şarkı söyleme etkinliklerinden daha fazla faydalanırlar (Daha iyi akademik sonuçlar ve sınıf dinamikleri açısından)
- Tüm katılımcılar ve düzenleyiciler paylaşılan kahkahalar ve müzik sayesinde eğlence ve mutlulukla ödülleniir.

Bunlara ulaşabilmek için sizin yardımınıza ihtiyacımız var! Eğer bu el kitapçıkları hoşunuza gittiyse, çalışma arkadaşlarınızla ve dostlarınızla paylaşın. Eğer hoşunuza gitmeyen şeyler varsa, lütfen neyi geliştirebileceğimizi bize iletin.

Terminoloji tercihleri hakkında birkaç açıklama

Projenin İngilizce başlığı: 'Sing Me In: Collective singing in the integration process of young migrants' (Sing Me In: Genç göçmenlerin entegrasyon sürecinde birlikte şarkı söylemek). Bu terimleri açıklayalım:

[...] birlikte şarkı söylemek [...]

Projenin tüm partnerleri bir şekilde 'koro müziği' ile ilişkili olsa da, 'birlikte şarkı söylemenin' tüm formlarının yararlı olduğuna inanıyoruz. Geleneksel koro yapısı -bir şef, notalar ve şarkıcıların farklı sesler üretmesi- bu proje için geçerli olan tek yöntem değil. Bundan dolayı bizim yaklaşımımız a capella veya enstrümanlarla, tek sesli veya çok sesli, herhangi bir repertuar veya stili içeren, her türlü paylaşılan şarkı söyleme etkinliğini kapsıyor. Buradaki temel nokta, kaynaşan seslerin çok özel ve insanları birbirine bağlayan deneyimini yaşamak.

[...] entegrasyon süreci [...]

En başından beri 'entegrasyon' kavramının bazı ülkelerde, kültürlerde ve dillerde 'eski moda', 'yanlış' veya 'politik olarak hatalı' görülebileceğinin farkındayız. Amacımız göçmenlerin 'entegre olması' (integration) veya 'kapsanması' (inclusion) (veya başka bir terimle ifade edilebilecek bir eylem) değil. Amacımız, birlikte şarkı söylemenin insanların bulunduğu ve paylaştığı bir araç olarak kullanılması sayesinde farklı geçmişlerden insanların coğrafi, politik, ekonomik veya kültürel bir alanda barış içinde yaşamasını sağlayacak, farklı bağlamlarda uyumlu şekilde işleyebilecek fikirler ve araçlar sunmak. Kısaca, tüm katılımcı taraflar için hayatı daha güzel hale getirmek.

Farkında olmalıyız ki bu iki yönlü bir durum: Ev sahibi kültürler de aynen göçmen kültürler gibi entegre olmak zorundalar. Çok çeşitli dünyamızda herkesin entegre olması gerekiyor.

[...] genç [...]

Proje genç göçmenlere odaklanıyor. 'Genç' derken, genel olarak anladığımız çocuklar (ana okulu çağı dahil olmak üzere) da dahil olmak üzere yetişkinliğe adım atana dek henüz gelişme çağındaki tüm insanlar. Eğer belirli bir yaş aralığından bahsediyorsak, bunu özellikle belirtmeye özen gösterdik. Elbette ülkelere, kültürlere ve sosyo-ekonomik durumlara göre çok değişken bir kavramdan bahsediyoruz. Bazı zamanlarda ise entegrasyon adına farklı jenerasyonları birbirine kaynaştıran etkinlikler ve pratiklerden de söz ettiğimizi fark edeceksiniz. Aynı şekilde yetişkinler için geliştirilmiş olan deneyimlerden de faydalı bilgiler çıkarabileceğimizi göreceksiniz. Tam tersini de düşünürsek, el kitapçıklarında bahsedilen birçok ipucu ve yöntem, sadece gençler için değil yetişkinler için de kullanılabilir.

[...] göçmenler [...]

UNESCO'ya göre 'göçmen' tanımı şu şekilde yapılmakta: 'Geçici veya kalıcı olarak doğduğu ülkede yaşamayan ve yeni ülkesine ciddi bir sosyal bağ yaratmış herhangi bir kişi.' Bu tanım aynı zamanda mültecileri ve sığınmacıları da kapsıyor.

Bunun yanı sıra projemiz sadece göçmenleri değil, ev sahibi kültüre entegrasyon ihtiyacı duyan göçmen geçmişli gençleri de (birinci, ikinci veya üçüncü jenerasyon) kapsıyor. Aynı zamanda desteğe ihtiyacı olmayan ve tamamen entegrasyon yaşamış genç göçmenlerin de olduğunun farkındayız. Ayrıca, toplanmış olan birçok ipucu ve yöntem da kültüre erişimi olmayan veya sosyal veya başka şekilde dezavantajlı olan fakat göçmen olmayan gençler için de kullanılabilir.

Clément Vidal

Bu el kitapçığına giriş

Bu el kitapçığı, savaştan veya fakirlikten dolayı ülkelerinden göç etmek zorunda kalan tüm mültecilerin barınma merkezlerinde mültecilerle birlikte şarkı söylemek için projeler başlatmayı düşünen herkes içindir. Bu el kitapçığı Avrupa Birliği, Türkiye ve Lübnan'daki partnerlerimizle birlikte, Koro Kültürü Derneği (Türkiye) ve Ung i Kor / Norveç Çocuk ve Gençlik Koroları Federasyonu (Norveç) koordinasyonunda yazılmıştır.

Bu bölgelerde yapılan iki farklı anket çalışması sonucunda ortaya çıkan çeşitli hikayeler ve yaşanmışlıklar bir araya getirilmiştir. Bu el kitabını oluşturanlar, birlikte şarkı söylemek için oluşturulan 100 farklı projeye katılan genç mültecilerden toplanan bilgileri bir araya getirdikten sonra, seçtikleri bu projelerin yöneticilerine yönelerek kamplardaki mültecilerle birlikte çalışma konusundaki sorularına yanıtlar aradılar. El kitapçığının yapısı, yapılan araştırma sürecinden önce tanımlandı ve ikinci anket uygulamasındaki sorular da bu yapıya uygun olarak hazırlandı.

Bu iki anket uygulamasına ek olarak adı geçen derneklerin çevrelerinden ve proje sahiplerinin deneyimlerinden de yararlanılarak pek çok röportaj ve mülakat yapıldı. Bazı dokümanlar ve online kaynaklar referans alındı. Konuyla ilgili daha detaylı bir araştırma için bunlara göz atmanızı tavsiye ederiz. Bahsi geçen araştırmaya dayanarak yaptığımız tavsiyelere ek olarak 2. bölümde Norveçli müzik profesörü Anne Haugland Balsnes tarafından hazırlanan kısa bir makaleye yer verdik.

Bu el kitapçığı, birlikte şarkı söylemekle ilgilenen ve mültecilerle çalışmaya gönüllü olan herkesi yöreklendirmek adına yapılmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere, sizler için bir yapı tasarlayarak pratik önerilerimizi ve karşılaşılabileceğiniz zorlukları ve soruları açıklayan yorumlarımızı paylaştık. Araştırmamız değişik tarzlarda geliştirilen farklı projeleri kapsarken, aynı zamanda başka ülkelerde aynı formda geliştirilen projelere de yardımcı olacaktır.

Sağlam bilgiler ve öneriler sağlamamızın yanı sıra bu projeleri yürüten insanların yaşayabileceği zorluklara karşı kesin çözümler üretmenin mümkün olmadığına inanıyoruz. Farklı toplumsal yapılardan gelen farklı mülteci gruplarıyla ilgili çözümler kendilerine has olacaktır. Bu durumun aynısı göçmenlik kurumlarının farklı ülkelerde farklı şekillerde oluşması konusunda da gözlemlenmektedir. Başlarken verilebilecek en iyi tavsiye detaylı bir araştırma yapmanız olacaktır, aynı zamanda projelere dahil olmaya ve insanlarla yeni ilişkiler kurmaya devam edin.

Bu el kitapçığını beş farklı bölümden oluşturduk; 1. Organizasyon, 2. Davranışlar, 3. Repertuvar, 4. Seansları Yönetmek ve 5. Performanslar. Bu şekilde farklı konuları geniş bir skalada inceleme şansı elde ettik.

Birinci bölüm olan organizasyon bölümünde, projeye nasıl başlanacağına dair bazı temel önerilerde bulunuyoruz. Bu bölümde mültecilerle, gönüllülerle, çalışanlar ve diğer kişilerle birlikte bu öngörülemez ortamda nasıl çalışabileceğinizi anlatıyoruz. İlk fikirlerinizi şekillendirerek başlayan ve ilerleyen safhalarda detaylarda göz önünde bulundurmanız gereken tüm konulara doğru giden olan süreçte size rehberlik etmeye çalışıyoruz.

İkinci bölüm olan davranışlar bölümünde bu çalışmaya nasıl yaklaşacağınızı açıklayan sorular bulunmakta. Bu çalışmayı diğer tüm müzik çalışmalarından farklı kılan nedir ve bu özellik yapılan işi nasıl etkiler? Bu bölümde Norveçli müzik profesörü Anne Haugland Balsnes tarafından yazılan "Misafirperver Koro Şarkıcılığı" isimli makale ile konu aydınlatılmaktadır. Yabancı bir ülkede bulunan ve farklı kültürel altyapılardan gelen kişiler için en ideal ortamı nasıl yaratabilirsiniz?

Üçüncü bölümde repertuvar ile ilgileniyoruz. Mülteciler için en uygun repertuarı nasıl bulacaksınız ve seçeceksiniz? Mültecilerden oluşan bir koro için program hazırlıklarını etkileyen faktörler nelerdir? Hangi türde, zorluk derecesinde, lisanda ve kültürde eserlerden seçim yapacaksınız?

Dördüncü bölümde seansların nasıl yönetilebileceğini tartışıyoruz. Burada, prova yöntemlerinden ve grubu iyi bir koro takımı haline getirme yollarından bahsediyoruz. Mültecilerin bazı hassasiyetleri ve yaşadıkları travmalar da bu noktada göz önüne alınıyor. Bu bölümde ayrıca lojistik konuları en etkin bir biçimde nasıl ele alacağımız da tartışılıyor.

Beşinci bölüm, projeye performans açısından yaklaşıyor. Performanslar gruplar için ne kadar önemlidir? Projenin başarısında ne kadar etkisi vardır? Mutlaka olmalı mıdır yoksa tercihen mi uygulanır? Bu bölümde mültecilerle yapılacak performansların önemi konusunda farklı görüşleri bir araya getiriyoruz.

Neden mültecilerle şarkı söylemelisiniz?

"Kitlese yer değiştirmenin kayıtlara geçen en yüksek seviyede yaşandığı döneme şahit olmaktayız. Tarihte benzeri görülmemiş bir şekilde 65,6 milyon kişi yurtlarını terk etmeye zorlanmış durumda. Bunların yaklaşık 22,5 milyonluk kısmı mülteci, yarısından fazlası ise 18 yaşın altında. Ayrıca bir ulusa ait olmayı, eğitim, sağlık, iş ve özgürce hareket edebilme haklarını reddeden, 10 milyon vatansız kişi var. (...)her dakika ortalama 20 kişi vatanını terk etmeye zorlanıyor(...)" (UNHCR 2017a)

2016 yılında UNHCR tarafından hazırlanan istatistik kitabından alınan bu metin ve metinde verilen rakamlar, modern Avrupa'da bugün şahit olduğumuz politik söylemlerin ve gerçekleşen büyük değişikliklerin nedenlerine bir miktar ışık tutuyor. Dünyada göç eden insanların %17'si Avrupa'da (ibid) misafir edildiği halde rakamlar hala şaşırtıcı, örneğin Almanya'daki mülteci nüfusu 2016 yılında iki katına çıktı ve hatta daha da arttı. Buna rağmen mültecilerin çok önemli bir bölümü gelişmekte olan ekonomik seviyesi düşük ülkelerde ağırlandıkları (UNHCR 2017b). Devletler, organizasyonlar ve kurumlar bu durumu çözmeye uğraşsalar da bu konu geniş ve küresel bir mesele olmaya uzun yıllar devam edecek gibi gözüküyor.

Vatandaşlar olarak yardıma muhtaç olanlara el uzatmamız ve onlara katkıda bulunmamız gerektiğini hissedebiliriz ve bir çoğumuz bu desteği kendi yetenek ve uzmanlıklarımızı kullanabileceğimiz alanlarda sağlamayı tercih ediyoruz. Eğer mültecilerle birlikte şarkı söyleme üzerine çalışmak istiyorsanız büyük olasılıkla bu alanda bir miktar eğilim ve yeteneğiniz vardır. Aynı zamanda şarkıların ve müziğin insanları bir araya getirmek ve hayat kalitelerini yükseltmek için kullanılacak bir toplumsal araç olduğunun bilincindedesinizdir. İlerleyen paragraflarda inandığınızı değerleri zenginleştirmeye ve vizyonunuzu gerçekleştirmek üzere sizi teşvik etmek istiyoruz.

Öyleyse, bunu neden yapmalısınız?

Çünkü işe yarıyor!

Birlikte şarkı söylemenin toplumsal, fiziksel ve psikolojik etkileri uzun zamandır geniş bir ekseninde çalışılmaktadır ve burada referans verebileceğimizden çok daha fazla çalışma literatürde yer almaktadır. Fakat elbette bu alan, ilgilenenler için oldukça derin bir araştırma konusu olabilir. Bilimsel makalelere ek olarak kolayca ulaşabileceğiniz

online kaynak oldukça fazladır. Özellikle mülteciler için birlikte şarkı söylemenin bastırılmış duyguları açığa çıkarmada ve endişeyi azaltmada etkisi çok olduğu ifade edilmektedir. Bunlar gibi kanıtlanmış etkilerinin yanı sıra, elbette birlikte şarkı söylemenin sosyalleşmede, kültürel alışverişte ve insanları bir araya getirmekte ideal bir form olduğu konusunda hemfikiriz. Eğer projeniz uygun bir şekilde ilerlerse, bu içinde yer alan herkes için olumlu ve ödüllendirici bir deneyim olacaktır.

Çünkü mümkün!

Hem STK'lar tarafından yönetilen mülteci kampları hem de yerel yönetimler tarafından oluşturulan merkezler, oradaki mültecilerin kendilerini kabul edilmiş hissetmeleri için oldukça anlamlı ve işe yarayan aktiviteler organize ediyorlar. Pek çok alanda bu iş için faydalanılabilecek fonlar mevcut ve iyi tasarlanmış bir projenin finansal destek bulabilme şansı da yüksek. Bunun için bir sanatçı, eğitimci ya da kültür emekçisi olarak organizasyonel yetenekleriniz oldukça işe yarayacaktır. Günlük işinizden veya her zaman karşılaştığınız zorluklardan çok daha farklı olsa da, muhtemelen bu işin içinde olabilmek için gerekli yeteneklerin birçoğuna sahipsiniz. Birlikte şarkı söylemek, projenizde birçok bilinmezlik ve pek çok değişken olsa da diğer yapılabileceklerin yanında oldukça makul bir aktivite olacaktır. Bu şekilde şarkı söylemek diğer ihtimallere göre çok az kaynak gerektirir ve çok daha esnektir.

Çünkü ihtiyaç var!

Birçok mülteci ve sığınmacı; dramatik ve travmatik deneyimler yaşamanın yanı sıra, buldukları mülteci kamplarında da gelecekleri belirsiz ve günlük hayatları oldukça zorlayıcı olarak hayatlarını sürdürürler. Birlikte şarkı söylemek aracılığıyla sosyal ve iyileştirici bir deneyim sağlamak, sadece yaşanan zorlukları bir süreliğine unutmak için değildir. Bu deneyim, aynı zamanda oldukça ödüllendirici ve anlamlı bir etkinlik olarak düşünülmelidir. Bazı durumlarda birlikte şarkı söylemek hüsrandan, depresyondan, yalnızlıktan ve öfkeden kurtarıcı olabilir. Esasında başkalarıyla birlikte bir iş birliğine girdiğimiz bu etkinlik sadece bir boş zaman aktivitesi olarak görülmemelidir. Çalışmalarınızla ciddi anlamda insanların yaşam kalitelerini yükseltebilirsiniz.

Umuyoruz ki, bu el kitapçığını okuduktan sonra hali hazırda zor şartlar altında olan kişilerin hayatlarına katkıda bulunmak için ilham alır ve daha da hazır halde hissedersiniz. Ayrıca inanıyoruz ve görüyoruz ki, bu tarz projelerde yer alan herkes tüm süreç boyunca muhteşem kazanımlar elde etmekte ve kendini geliştirmekte. Başkaları için bir şey yapabilmek ve yardım edebilmek sadece bizi iyi hissettirmekle kalmaz. Aynı zamanda yeni arkadaşlarınızın, hayatlarında yüzlerce sorun olmasına rağmen, size sunabilecekleri değerler sizi şaşırtabilir.

Motivasyonunuzu artırmak için bu giriş bölümünü, yeni memleketinde yeni bir dil ile ilişkisini anaokulu şarkılarıyla kuran Farah'ın hikayesiyle bitireceğiz.

Yapabilirsiniz ve -eğer şimdiden aklınıza yattıysa- yapmalısınız! İyi şanslar!

Şarkıdan lisana

Nora Bilalovic Kulset, Norveç Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (NTNU) Müzik Bölümü Post-Doc.

Şarkı söylemek dil engelini ortadan kaldırır ve beyine dilin yerleşmesini sağlar. Üç yaşındaki Farah'ın hikayesini ve dil engelini şarkı söylemekle nasıl aştığını okuyun, neden bu şekilde olabileceğini görün.

Üç yaşındaki Farah toplanma zamanında arkadaşlarıyla beraber sıralarda oturuyordu. İki aydır anaokuluna devam etmiş olsa da, tek bir kelimeyi bile öğrenememişti. Arkadaşları oyun oynarken, sessiz ve mahcup bir şekilde o da çoğu zaman bebek rolünü oynuyordu. Sakin ve uysal bir bebek. Genelde başka çocuklar tarafından fark edilmezdi, içine kapanıktı. Alışlageldiği gibi toplandığımızda tüm çocuklarla dönem boyunca çalıştığımız belli Norveç çocuk şarkılarını söyleriz. Aniden yeni bir ses duyuldu, berrak ve hatasız. Herkesle birlikte ben de Farah'a döndüm. Gayet yüksek sesle ve net şekilde, mükemmel bir telaffuzla, melodinin her dönüşünü bilerek şarkı söylüyordu. Şarkı söylemeye devam ettikçe tüylerim diken diken oldu ve diğer çocukların yüzleri kocaman bir gülümsemeyle doldu. 'Farah'a bakın, nasıl da şarkıyı biliyor! Şarkıyı biliyor! Hey Farah, Farah, haydi göster bize' diyorlardı. Farah da şarkıyı söylemeye devam ettikçe güvenle ve gururla gülümsüyordu. Toplanma zamanından sonra, bugünün 'görevlisi' bir yardımcı seçecekti. Bu yardımcının görevi, kollarıyla bir yol yapıp herkesin yemek masasına geçmesini sağlamaktı. Farah hiçbir zaman yardımcı olarak seçilmemişti. Bugünün görevlisi, oldukça güçlü bir sosyal sermayesi olan büyük çocuklardan biriydi. Tereddütsüz bir şekilde Farah'ı yardımcısı olarak seçti ve bir başka çocuk şarkısı başlayıverdi. Farah bunu da biliyordu. Diğer yetişkinler ve ben birbirimize baktık ve

biliyorduk ki bugünden itibaren Farah için yeni bir gerçeklik başlamıştı. Artık o da içimizden biriydi ve başka çocuklarla oynayarak dil yeteneklerini geliştirebilirdi.

Şarkı söylemek, yeni bir dil öğrenmek için bir araç olarak değerlendirilebilir ve aşağıdaki metinde karşınıza çıkabilecek üç farklı yol haritasından bahsedeceğiz:

- Şarkı söylemek “İkili açmaz”ı kırar
- Şarkı söylemek herhangi bir taahhüt barındırmaz
- Şarkı söylerken aklımızdaki dili “kandırabiliriz”

“İkili Açmaz” - Arkadaş olmak

Yabancı dil bir konuşan çocuklarla çalışanların oldukça iyi bildiği üzere, buldukları yerde konuşulan dil konusunda yeterliliği olmayan çocuklar diğerleri tarafından dışlanabilirler. Bu bilinçli bir hareket olmasa da o çocuklar için de kendilerini anlamayan biri ile oynamaya çalışmak çok da kolay değil. Bu durum Kibsgaard and Husby (2014) ve Tabors (2008) tarafından detaylı bir şekilde ele alınmış. Yeni bir dil öğrenen herkesin dile getirdiği problem şu: “Öğrenebilmek için bu dili konuşabilen biri ile iletişim halinde olmam gerekiyor, ama o kişiye ulaşabilmem için zaten dili konuşuyor olmam gerekiyor.” Talbot bu durumu “ikili açmaz” olarak isimlendiriyor. Bu açmazı kırabilmek, çocuğun sosyal etkileşime girebilmesi için kilit bir rol oynar.

İşte bu noktada şarkı söyleme devreye girebilir. Anaokulunda sık sık şarkı söylenirse, aynı repertuvara bağlı kalırsa, böylece şarkılar herkes için bilindik bir hale gelirse, Farah’ın hikayesinden olduğu gibi bu “ikili açmaz” kırılabilir. Çocuklara göre şarkı söylemenin ne anlama geldiği birçok yetişkine göre farklıdır. Yetişkinler bunu bildiğimiz veya bilmediğimiz bir aktivite, yapmamız gereken bir şey veya zaman geçirmek için bir araç gibi görebilir. Çocuklar için şarkı söylemek bir iletişim şeklidir - aralarındaki bağı kuvvetlendirmek için kullandıkları bir dildir. Bu yetişkinler için de aynı şekilde çalışsa da, sözleri hatırlama çabası, kalite kaygısı ve iyi bir performans sergileme isteği diğer konuları gölgeleyebilir. Ama birlikte şarkı söylediğimiz zaman vücudumuzdaki sevgi hormonu oksitosinin seviyesi artar. Oksitosin bizi daha fazla empati kurmaya iter, birbirimizi daha fazla severiz, birbirimize daha fazla güvenmeye başlarız, kendimizden çok birlikte olma olgusunu düşünürüz (Grape et al. 2003;

Keeler et al. 2015; Kreutz 2014). Tonun doğru olup olmadığı veya çocukların söylediğimiz şarkıyı sevip sevmediği gibi konuları bir kenara koyarlarsa yetişkinler de bu süreçten daha fazla beslenebilirler. Her durumda çocuklar bu sürecin bir parçasıdır ve çocuklar yeni bağlar oluşturmak, arkadaşlıklar kurmak ve birlikte olmanın yeni yollarını bulabilmek için şarkı söylerler. Aynı dili konuşmasalar da iki kişinin bir salıncakta sallanırken aynı şarkıyı söyleyebilmelerinin ne kadar güzel olduğunu düşünün. Bu tür şeyler yaşanabiliyor.

Hatırlamaya ihtiyaç duymadan öğrenmek

Tabors’a (2008) ve birçok yazara göre, bir dili öğrenmek için en önemli anahtarlardan biri, sert kurallara bağlı kalmadan ve doğru kelimeleri bulamadığı için kendine yüklenmeden yeni dili özgürce denemektir. Tabors der ki, öğrencilerin çocukları ve yetişkinleri dil ile gözlemleyebileceği, ardından normal iletişimde kullanılması ile de gerekmeden belli kalıplar ve fonemler deneyeceği bir ortam yaratmalıyız. Çocukları, şarkı söylemeyi ve dil öğrenmeyi araştıran bizlere bu çok tanıdık duyuluyor. Şarkı söylediğimizde de aynen olan şey bu değil mi? Çocuk, başka çocukları ve yetişkinleri şarkı söylerken ve dili kullanırken gözlemliyor. Ayrıca katılımcı olarak çocuk, yeni dili herhangi bir şarta bağlı olmadan deneme şansı buluyor. Şarkının melodisi de aynı zamanda zor fonemlerin entonasyonuna ve ritmine yardımcı oluyor. Bazı çocuk şarkılarının garip sözleri olabilir, fakat dil ile oynamak için her şekilde yararlıdır. Bütün bunlar dil öğrenmeye büyük katkı sağlar.

Beyni şarkıyla oyuna getirmek

Dil aracılığıyla konuşmak ve iletişim kurmak ile şarkıları sözleriyle söylemek, beynin iki farklı işlevidir (Sacks 2007). Bu sebeple konuşma yetisini kaybetmiş insanlar şarkıları hala söyleyebilirler. Basitçe söylemek gerekirse, belli bir lisanda şarkı söylemek o lisani beynimize kazımaktadır. Beyin birlikte şarkı söylemenin tadını çıkartır ve hiçbir şeyden şüphelenmez. Bu esnada, birçok süreç gerçekleşir. Dil yeni lisanda pratik etmesi gereken yeni hareketlerin egzersizini yapar ve birçok cümle beyne kazınır. Sonrasında bir gün, başka anadilde konuşan bir çocuğun bir şarkının sözlerini kullanarak kendini ifade ettiğini görebilirsiniz. Bilindik bir şarkı, kesinlikle diğer çocuklardan (ve yetişkinlerden) iyi bir geri dönüş alacaktır.

Bu örnekte bahsi geçen çocuklar anaokulunda gidiyor olsalar da, şarkı aracılığıyla dil öğrenmenin yaşı yok. Burada anlatılan şeyler tüm yaş grupları için geçerli olacaktır, gönlünüzce şarkı söyleyin!

Nora Bilalovic Kulset, Norwegian University of Science and Technology (NTNU) üniversitesinde müzikoloji doktorudur. Birçok konunun yanı sıra, araştırmasının odak noktası şarkı söylemenin ve müziğin diğer formlarının genç ve yaşlı insanlarda ilişkilenmeleri, dil öğrenmeyi ve genel fiziksel sağlığı nasıl güçlendirdiği üzerinedir.

1.Bölüm: Organizasyon

Her projede olduğu gibi, başarılı bir hikâye zeki ve eksiksiz planlama ile başlar. Mülteciler ve onların çevresinde toplanan yapı ve kurumlarla çalışmak, çeşitli konular hakkında fazladan bilgi sahibi olmayı gerektiriyor. Bu bölümde nasıl başlayabileceğiniz, dikkat etmeniz gereken zorluklar, çeşitli bilgilere nasıl ulaşabileceğiniz, fon bulma ve dikkate almanız gereken yapılar genel öneriler sunacağız. Her ülkenin toplumsal koşulları birbirinden farklı olduğu için yapılan önerilerin tamamı genel çerçevede sunulmuştur. Bunu bir kontrol listesi olarak kullanabilir, kendi deneyimleriniz sırasında bu listeye başvurabilirsiniz. Bahsi geçen bu öneriler sizin koşullarınızda nasıl şekilleniyor?

Nasıl başlayacağız?

Bir fikir

Yapılabilirliği olan her projenin merkezinde iyi ifade edilen ve üzerine düşünülmüş fikirler yatmaktadır. Aşağıda daha çok tartışılacağı üzere, mülteci kamplarıyla ilgilenen kurumlar ile iş birliği halinde olmak veya onlarla birlikte çalışmak, birçok açıdan göz önünde bulundurmanız gereken konuyu beraberinde getirecektir. Bu muhtemelen ilk fikrinizin daha da gelişmesi ve pek çok açıdan değişmesi gerekeceği anlamına gelir, ki bu da altyapıyı oluşturan fikrin önemini bir kere daha bizlere göstermiş oluyor. Sağlam bir fikrin duruma uyum sağlaması çok daha rahat olacaktır. Bu sebeple, bir projeye başlarken, elinizdeki yetenek ve ulaşılabilir kaynakların sizi nasıl bir başlangıç noktasına yönlendirdiğini iyi tartmanız gerekir. Sanatsal ve müzikal bir fikirle mi yoksa pedagojik bir konseptle mi başlamalısınız? Cevap muhtemelen ikisinin arasında bir yerde yatıyor: kullanmayı tercih edeceğiniz metotlar sizin kişisel beceri ve geçmişinizin beraberinde getirdiği müzikal kavramlarla oldukça bağlantılı olacaktır. Aşağıda bahsedilen basamaklar ve bu basamaklarla nasıl başa çıkılabileceği, bir şekilde orijinal fikrinize göre değişmeli ve hatta şekillenmelidir. Sağlam bir fikirle yola başlamak ne kadar avantajlı olsa da, geliştirilen projenin çok karmaşık olmaması gerektiği ve projenin değişimlere açık bir yapısı olması oldukça önemlidir.

Araştırma

Makul bir proje oluşturmadan önce belli bir araştırma yapmak gerekiyor. Örneğin hedef kitleniz: katılımcılarınız çocuklar mı, gençler mi, genç yetişkinler mi, yoksa yaşlılar mı olacak? Hangi ülkelerden insanlarla çalışacaksınız? Göz önünde bulundurulması gereken kültürel farklılıklar olacak mı? Projenizi gerçekleştireceğiniz mekânda başka aktiviteler ya da projeler organize ediliyor mu? Ayrıca katılımcıların bağlı oldukları merkezlerde tabi tutuldukları ziyaret ve ziyaretçi kuralları hakkında da bilgi sahibi olmanız gerekiyor: Dokümantasyon, fotoğraf vb. Tüm bu ve benzeri sorulara yanıt bulabilmek adına projenin çok daha öncesinde bu mülteci merkezleriyle iletişime geçin.

Partnerler

Bireysel becerilerinize ne kadar güveniyor olsanız da yanınızda sizi destekleyen ve yaratıcı fikirler üreten partnerlerinizin olması, bu partnerlerin mümkünse çalışacağınız mülteci merkezinden birileri olması sizin avantajınıza olacaktır. Kendi sosyal ve profesyonel çevrenize de bir göz atın: kim bu projede size destek olmak isteyebilir? Bu kişiler koro şefi, müzisyen, öğretmen, hatta bildiğiniz kamu, dini veya özel kurumların sosyal hizmet görevlileri dahi olabilir. Eğer mültecilerle ilk defa çalışacaksanız, karşınıza çıkacak olan zorluklarda yanınızda sizinle birlikte mücadele edecek, bu işi sizin kadar benimseyecek arkadaşlar edinmenizi özellikle öneriyoruz. Partner arayışınız esnasında sizin kendi yeterliliğinizin sınırlarını tespit etmeli ve ne tür becerileri olan insanlara ihtiyacınız olduğuna karar vermelisiniz. Birlikte çalışacağınız mültecilerin çoğu zor ve travmatik deneyimler yaşamış kişiler olacaktır. Bununla başa çıkabilecek misiniz? Bu deneyimi daha önce yaşamış birilerini tanıyor musunuz? Bu kişilere ulaşın ve takımınızı tamamlayın!

Fonlama

Bir toplulukta şarkı söylemek, diğer alternatifler göz önünde bulundurulduğunda, oldukça düşük maliyetli bir aktivite. Eğer makul büyüklükte bir mekan ve projenize uygun bir şef bulabilirseniz, hazırsınız. Ama bu durum, projenizi fonlamanız gerektiği gerçeğini değiştirmiyor. Bununla birlikte, farklı koşulları göz önünde bulundurarak bu organizasyon sürecinde bir asistana ihtiyacınız olup olmayacağına da karar vermelisiniz. Göçmenler için gerçekleştirilen kültürel aktivitelerin fonlamasını yapan birçok potansiyel kaynak bulunuyor. Örneğin, bu el kitabı Avrupa Birliği dahilinde olan Erasmus+ programı tarafından finanse edilmiştir. Bu tür uluslararası programlara ek olarak, kendi ülkenizde de ne tür kaynaklar olduğunu araştırabilirsiniz.

İyi bir fon desteği almak için gerekli olan maddeleri hatırlamakta fayda var: projenizi detaylı ve anlaşılır bir şekilde açıklayan bir bütçe, zaman çizelgesi ve iyi bir plan. Potansiyel partnerleriniz ile önceden iletişime geçin, onlarla paylaşmak üzere amacınızı açıklayan bir taslak metin hazırlayın ve yapılabilecek tüm harcamaları hesaba katarak gerçekçi ve uygulanabilir bir bütçe çıkarın. Ulusal fonların yanı sıra belediyeler ve yerel işletmeler de fon bulabileceğiniz kaynaklar arasında sayılabilir. Çalıştığınız merkezin bu tür sosyal aktiviteler için kısıtlı bir bütçesi olabilir; bu durumlarda başka ilgili kurumlarla ya da insanlarla iletişime geçip onlardan yardım talep etmekten çekinmeyin.

İletişim

Partner kazanabilmeniz ve katkı sağlayabileceğini düşündüğünüz insanları projeye ortak olmaya ikna edebilmeniz için anahtar kelime iletişim. İyi bir plan ve bütçenin yanında aynı zamanda projeyi nasıl sunacağınızı ve bunu nasıl anlaşılır hale getireceğinizi de düşünmelisiniz. Çalışacağınız mültecilerin, onlara yardımcı olan gönüllülerin ya da çalışanların günlük hayatta ne gibi koşullarda yaşadığını anlayabilmek adına iyi bir alan araştırması yapmanız önemli. Onların ihtiyaçlarını ve mücadelelerini anlayabildiğiniz takdirde iletişim kurmanız gereken zamanlarda kendinizi çok daha iyi anlatabilir, karşılaşacaklarınıza hazırlıklı olabilirsiniz. Birlikte çalışacağınız insanların ihtiyaçlarını ve zorlukları ne kadar anlayabilirseniz, gerekli mercilerden destek isterken bunun iletişimi o kadar iyi kurabilirsiniz.

Bir diğer konu ise projenizin topluma görünür olmasını sağlamak. Projenizi medya kanallarına ulaştırabilmeniz, projenin güzel ve iyi düşünülmüş olduğunu gösteren iyi bir işarettir. Yine de, bazı durumlarda çalıştığınız mültecilerin bazıları bu şekilde görünür olmayı istemiyor veya bu görünürlük onlar için yasak olabilir. Dolayısıyla bu kararı almadan önce bu konuları netleştirmeniz gerekir.

Detaylar ve Lojistik

Bütçe kaynağı, gerekli anlaşmalar ve başlangıç planı hazır olduğu zaman artık detaylar üzerinden de düşünmeye başlayabilirsiniz. Ne sıklıkla ve nerelerde prova yapmalısınız? Çalıştığınız mülteci merkezilerindeki ya da kamplarındaki odalar müsait mi, yoksa katılımcıları başka bir yere götürmeniz mi gerekiyor? Piyano ya da başka bir enstrümana ihtiyacınız var mı; eğer varsa, enstrümanları bir yerden temin edebilir misiniz? Katılımcıların haftalık rutini nasıl? Siz etkinliğinize ne kadar zaman ayırabilirsiniz?

Yukarıda belirtilen tavsiyelerin tamamı bu soruların cevaplarını bulmanızda size yardımcı olacak ve o zaman ilk yaptığınız planın işe yarayıp yaramayacağını göreceksiniz. Eğer işe yaramayacağını düşünüyorsanız projenin hayata geçmesi için birtakım değişiklikler yapmanız gerektiğini göreceksiniz.

Değişken ve beklenmedik bu alanda karşılaşılabileceğiniz zorluklar

Mültecilerin sayısı ve koşulları her geçen gün değişirken konunun birçok dış faktörden etkilenmesi kaçınılmazdır. Yukarıda da bahsedildiği üzere, mültecilerin sayısı tarihteki en yüksek rakamlara oynarken iklim değişikliği, gelişmekte olan ülkelerdeki nüfus artışı ve belirli bölgelerdeki gerginlikler bu tablonun yakın bir zamanda değişmeyeceğini gösteriyor. Başka bir deyişle, mültecilerin gündelik hayatlarını yaratıcı hamlelerle geliştirmeye çalışmak ve onların entegrasyon sürecine yardımcı olmak uzunca bir süre daha gündemimizde kalacak.

Oysa, ulusal politikalar ve durumu ele almak için mevcut olan altyapı, nerede ve nerede bulunduğunuza ve orada kimin yönetimde olduğuna bağlı olarak birtakım değişikliklere uğrayabilir ve gelişebilir. Mülteci kampları ve merkezleri genellikle kısa vadeli bakış açılarıyla yönetiliyor ve birçok merkez projelerin ortasında taşınma ya da kapanma kararı alabiliyor. Böylesine tahmin edilemeyecek bir durum sadece projenizi değil aynı zamanda katılımcıların günlük hayatlarını ve onlarla çalışan gönüllü insanları da olumsuz bir şekilde etkileyebilir.

İşte tam bu noktada esnek olmanın önemi devreye giriyor. Çalıştığınız mülteci kampı kapanırsa, ama elinizde hala fonlu bir projeniz varsa ne yaparsınız? Ya da çalışacağınız kişilerin sayısını ani bir şekilde değişime uğrarsa? Bu soruların cevaplarını bulmak elbette kolay değil; fakat, bu alanda çalışırken her zaman bu tür olaylara hazırlıklı olmanız ve yaratıcılığınızı kullanarak çeşitli çözümler üretebileceğiniz olmanız gerekmektedir.

Bu durum yalnızca projenizin yapısını etkilemekle kalmıyor, aynı zamanda gün içerisinde çalışanlarınızla kurduğunuz iş birliklerini ve iletişimlerini de etkiliyor. Norveçli müzisyen Igor Dunderovic mülteci kamplarında gerçekleştirdiği şeflik çalıştaylarında durumu şu şekilde özetliyor: "Açıkça söyleyebilirim ki bir seans bile planladığı gibi gitmedi." (Dunderovic 2017). Dunderovic'in bu söylemi merkezlerdeki organizasyon değişikliklerinin yanı sıra katılımcıların belirsiz durumu sonucu da ortaya çıkmıştı: Çalışmaya gelecekler mi? Sonraki haftalarda gelmeye devam edecekler mi? Şarkı söylemeye alışkınlar mı? Hangi seviyede bir müzikal içerik daha iyi olur?

Bu konular 3., 4., ve 5. Bölümlerde daha detaylı bir şekilde anlatılacak; ancak, söz konusu projeyi organize edebilmek olduğunda, bu tür zorluklarla baş edebilmek adına planlanandan farklı sonuçlar doğurabilecek tüm ihtimalleri hesaba katmak sizin yararınıza olacaktır. Planladığınız çalışmaların yapısı hem büyük hem küçük gruplar için uygun mu? Ya grubunuz sadece bir kişi olursa? Doğaçlamaya hazır olun ve planınızı duruma göre değiştirin. Yapabileceğiniz en kötü şey, işler planladığınız gibi gitmediği için pes etmek olacaktır. Sadece iki katılımcınız olsa dahi yaptıklarınız onlar için oldukça değerli olmaya devam ediyor! Çalıştığınız mülteci merkezi kapanırsa bile projenizden faydalanacak başka mülteciler mutlaka vardır.

Bulduğunuz merkezlerin yapısı, çalıştığınız mültecilerin şu anki yaşam koşulları, o zamana kadar yaşadıkları travmatik olaylar işinizi her zaman etkiliyor olacaktır. Bu tür etkilere ancak belli bir yere kadar hazırlıklı olabilirsiniz. En az nasıl bir planlama yaptığınız kadar bu tür olaylar karşısında nasıl tepki verdiğiniz ve bu durumlarla nasıl baş ettiğiniz de oldukça önemli. Bu yüzden bir sonraki bölümün adını 'Davranışlar' olarak belirledik.

Bölüm 2: Davranış biçimleri

Giriş bölümümüzü Nora B. Kulset'ten alıntı yaparak anaokulunda okuyan Farah'ın hikayesi ile bitirmiştik. Davranışlarla ilgili bu bölüme Louis'in hikayesi ve Profesör Anne Haugland Balsnes'in "Misafirperver koro şarkıcılığı" metni ile başlamak istiyoruz. Bunlar mülteciler ve göçmenlerle birlikte şarkı söylemenin araştırmalarımızda karşımıza çıkan en iyi sonuçlarını örneklendiren hikayeler olmakla birlikte, mültecilerle çalışan herkese bir ilham kaynağı olarak değerlendirilebilir. Balsnes'in anlattığı hikayenin değindiği, planlama yaparken göz önünde bulundurmanız gereken başka bir nokta daha var. İyi planlama ve bütçeleme yapmaktan daha az somut olan, ancak en az onlar kadar önemli olan bir nokta: Tüm proje boyunca nasıl zihinsel olarak hazırlayacağınız ve nasıl bir tavır sergilemeniz gerektiği. Louis'in öyküsünün altında, bu yönlerden bazılarını daha derinlemesine tartışacağız.

Misafirperver koro şarkıcılığı

Anne Haugland Balsnes, Norveçli müzik profesörü:

Louis Ruanda'da gerçekleşen soykırımda hayatta kalabilmeyi başardı, fakat ailesini kaybetti. Ülkesinden kaçmayı başardı ve Norveç'e ulaştı. Hayat onun için zordu ve tek başına kalmıştı. Bir müddet sonra çok kültürlü bir koroya katıldı. Louis koronun her şeyi değiştirdiğini söylüyor. Olmasını beklediği koro çalışmaları, hayatı daha anlamlı bir hale getirmiş. Korodaki diğer şarkıcılara kendi ülkesinden bir parça öğretmesi istendi, parça çok beğenildi ve Louis'e parçanın solo kısımları verildi. Kendisini bir mülteçiden daha fazlası - bir koro şarkıcısı ve solist - daha fazla katkıda bulunabilecek biri olarak görmeye başladı. Korodaki arkadaşlarıyla şarkı söylemek ona cesaret verdi. Koro yeni ailesi oldu. Yeni bir ülkeye entegre olmasına ve daha iyi bir hayata kavuşmasına yardımcı oldu.

Louis'in bu hikayesi bizlere koro müziği ve mülteciler ile ilgili ne anlatıyor?

Koro şarkıcılığı birlikte çalışmak, topluluk olmak ve birlikte olmaktır. Yeni arkadaşlıkların kurulabileceği, yeni sosyal çevrelerin geliştirebileceği bir ortamdır. Korolar toplum içerisinde kendini yalnız hisseden kişilerin -örneğin mültecilerin, sosyalleşme merkezi haline gelebilir. Yalnızlık çeken insanların kendini ait hissedebileceği bir yer, yani yeni bir ailedir korolar.

Birçok mülteci kendilerini önemli hissedebilecekleri platformların eksikliğini hissederler, birçok anlamlı olduğu düşünülen yardım çabalarına rağmen sadece pasif şekilde yardım alan kişi rolünde kalırlar. Oysa ki koro içerisinde söyleyen herkesin koroya bir katkısı olur. Kişi yeni şarkılar öğrenirken çeşitli becerilerini de geliştirebilir. Koro şarkıcılığı uzmanlık hissi kazandırır, ki bu da ileride kişinin özgüvenini artırabilmesine ve kendisini önemli hissetmesine katkı sağlar. Louis'de olduğu gibi, insan kendinin bir mülteci değil, çok daha fazlası olduğunu hisseder.

Sadece yabancı bir ülkede yaşayan ve ertesi gün neyle karşılaşacağını bilmeyen mültecilerin değil, herkesin hayat rutininde gelmesini beklediği saati belli aktivitelere ihtiyacı vardır. Bu tür periyodik ve değerli aktivitelere dahil olarak çok daha anlamlı ve dışarıyla iletişimi kuvvetli bir hayat elde edilebilir. Birçok mülteci kendi ülkelerinde de korolarda şarkı söyleme kavramına aşina oldukları için bu tür aktiviteler geçmiş hayatları ile bir bağlantı kurmalarına yardımcı olabilir. Koroda şarkı söylemek sağlam bir birliktelik deneyimi yaşatarak insanın kendinden daha büyük bir yapıya aidiyet oluşturmasına yardımcı olur.

Şarkı söylemek beden ile birlikte yapılan bir şeydir ve nefes ile oldukça bağlantılıdır. Bu sebeple, şarkı söylemek sizi rahatlatırken kaslarınıza, kemiklerinize, akciğer kapasitenize ve fiziksel sağlığınıza da iyi gelir. Dahası, koro şarkıcılığı mutluluğunuzu artırır ve psikolojik sağlığınıza da olumlu yönde etkiler. Koro şarkıcılığı aşık olmak kadar vurucu ve etkileyicidir. Bu tür deneyimler insan sağlığı ve hayat kalitesi için oldukça anlamlıdır.

Yeni bir ülkeye adapte olma sürecindeki en önemli unsurlardan biri dil yeterliliğidir. Bir koroda şarkı söylemek, şarkı sözleriyle ve şefin kullandığı prova kalıplarıyla yeni bir dil öğrenme sürecini çok daha samimi ve rahat bir ortama taşıyabilir. Bir koroda söyleyebilmek için o dili çok akıcı bir şekilde konuşuyor olmanız gerekmez. Korolar sosyal ortam oluşturmaya yardımcı olurlar ki bu da toplumsal entegrasyon adına oldukça kritik bir unsurdur.

Bir koro şarkı söylemek müzik yapmanın en kolay yoludur - müzik yapmak için yalnızca sesinizi kullanmanız yeterlidir. Koro kurabilmek için yalnızca bir grup insana, bir mekana ve bir şefe ihtiyacınız olur. Yine de, yukarıda bahsi geçen avantajların çoğuna sahip olamayabilirsiniz. Önemli olan şu ki koronuzun hem toplumsal hem de müzikal bölümleri misafirperverliği içinde barındırmalıdır.

Louis'in bir parçası olduğu koro, yerli Norveçliler ve birçok farklı ülkeden insanlardan oluşuyor. Herkes el sıkışarak ya da sarılarak birbirine selam veriyor ve birbirine 'Merhaba, seni burada görmek çok güzel. Haftaya görüşmek üzere!' diyor. Bazı şarkıcılar ekstra ilgi de görebiliyor: çalışma için hatırlatma mesajları veya yaşadıkları yerden çalışma salonuna yapılan birlikte bir yolculuk gibi.

Çalışmalar arasındaki molalar sosyalleşmek için önemli. Buna ek olarak, genellikle akşam yemeği veya futbol maçları gibi çalışma dışı buluşmalar da oluyor. Koro çalışmaları çok zorlayıcı olmuyor. Her zaman tam zamanında başlamayabiliyorlar ve kimse çıkmak için provanın bitmesini beklemek zorunda değil. Herhangi bir kayıt formu veya üye listesi yok, yani üyeler istedikleri gibi gelebilir veya gidebilirler. Eğitimci, yeni üyelerin verilen bilgileri anlamalarına yardımcı olmak adına "basit" bir Norveççe konuşmaya çalışıyorlar.

İsteyen herkes koroya katılabilir. Ekibin felsefesi "herkes şarkı söyleyebilir" - sadece zaman ayırmak ve pratik yapmak gerekir. Şarkıları "güçlü" bir şekilde söylemek, "güzel" bir şekilde söylemekten daha önemlidir. Hata yapmak ve sonrasında bol bol gülmek ise serbesttir.

Koro üç partiyonlu basit parçalar söylüyor. Hiçbir zaman basılı nota kullanmıyorlar, evde pratik yapmaları için online ses dosyaları paylaşıyor. Sürekli değişen üye tabanı nedeniyle, her ses grubunda bazı daha düzenli üyeler gerekli oluyor.

Louis'in koro şefi, amacını şöyle özetliyor: "Herkesin aynı amaca sahip olduğu, herkesin eşit olduğu ve şarkı söylemek etrafında birleşen sıcak bir arkadaşlık ortamında bir araya gelmek". Koro, sosyal ve müzikal bir misafirperverlik ile oluşturulduğunda, değerli arkadaşlıklar ve deneyimler kazandırabilir, hayata karşı daha güçlü olmak ve hayatı daha anlamlı bir hale getirmek için bireye katkıda bulunabilir. Misafirperver bir koro, yeni bir

ülkedeki insanlar için entegrasyon süreci, sağlık, refah ve yaşam kalitesini - yani daha iyi bir yaşamı - destekleyebilir."

Anne Haugland Balsnes (d. 1969) Norveç'in Kristiansand şehrinde bulunan Agder Üniversitesi'nde ve Ansgar Üniversitesi'nde müzik profesörü olup araştırma yöneticiliği yapmaktadır. Aynı zamanda hem şarkıcı hem de koro şefidir.

Balsnes, 2012 baharında Kristiansand, Norveç'te KIA Çokkültürlü Gospel Korosu üzerinde çalışmıştır. Bu koro, "Kristent Interkulturelt Arbeid" yani "Hristiyan Kültürlerarası Çalışma" anlamına gelen KIA'nın bir parçasıdır. Yaptığı çalışma katılımcı olarak gözlemlerine ve yaptığı görüşmelere dayanmış ve mülteci olarak arka plana sahip üyelere odaklanmıştır. Bu çalışmada farklı ülkelerden gelen iki koro yöneticisi ve beş şarkıcı ile röportaj yapılmıştı. Bu röportajlardan biri, hikayesi burada anlatılan Louis'di.

Aradaki fark nedir?

Mültecilerle birlikte şarkı söylemenin neden bir el kitabı gerektirdiğini düşünüyoruz? Herhangi bir koroda başka birileri ile birlikte şarkı söylemekten ne farkı var? Mültecilerle birlikte şarkı söylemenin başkalarıyla şarkı söylemekten farklı olduğunu düşünmek garip değil mi? Bu sorular oldukça önemli çünkü dikkat etmemiz gereken şey sadece insanları 'mülteci' olarak etiketleme gibi bir hataya düşmekten kaçınmak değil, aynı zamanda yaşanan bu farkın neden kaynaklandığını görebilmek.

Dünyadaki tüm insanların hayatlarına dair benzer umutları ve hayalleri paylaştığını düşünebiliriz, ama bu amaca gitmek için başladıkları bokta ve izledikleri yol farklılık gösterebiliyor. Muhtemelen projenizde iletişim halinde olacağınız mültecilerle sizin arasındaki en büyük farklılık, izlediğiniz ve sizi bulduğunuz ana getiren yollar olacak. Öylesine travmatik olaylar yaşayarak ülkenizden ayrıldıktan sonra, muhtemelen sizin de hayata karşı bakış açınızda şimdikinden farklı perspektifler geliştirdi. Tabi bunun dışında güler yüzlü insanların yanında olmaya, birilerinin size sarılmasına ve insanların sizi içten bir şekilde karşılmasına ihtiyacınız olurdu.

İşte Louis'in koro şefi bahsetmiş olduğumuz felsefeyi ve prova rutinlerini bu sebeple geliştirdi. Aynı sebeple sizin de mültecilerle çalışırken kendi bilginizi, tavırlarınızı ve önyargılarınızı farklı bir bakış açısıyla tekrar değerlendirmeniz gerekiyor.

Aynı zamanda kültürler, gelenekler ve katılımcıların müzikle veya şarkı söylemeyle olan ilişkisi ve hatta bu tür müzikal etkinliklerin nasıl organize edildiği farklılık gösterebilir. Bu durum sizin yalnızca pratik yaklaşımınızı ve pedagojik bakış açınızı etkilemez, aynı zamanda projenizi yönetirken takındığınız genel tavırlarınıza da katkı sağlar.

Projeniz ile ilgili düşünmeniz gereken bir takım önemli noktalar aşağıda daha detaylı olarak ele alınacaktır.

Sıcak ve arkadaşça bir paylaşım

Bahsetmiş olduğumuz gibi, mülteci kamplarında ya da merkezlerinde çalışmak oldukça zorlayıcı ve beklenmedik sonuçlara sebep olacak süreçler içerebilir. Projeniz ilk planladığınız şekildedir farklı bir biçimde ortaya çıkmaya başlarsa buna olan tepkiniz nasıl olur? Kendinizi fikren yaşayabileceğiniz zorluklara alıştırmamız gerekli. Büyük ihtimalle dakiklik ve devamlılık gibi konularda da yaşayacağınız aksaklıklara da hazır olmalısınız.

Bu konuda verebileceğimiz en iyi öneri zaman çizelgesine bağlı kalmanız ve katılımcılarınızdan beklentilerinizi olabilecek en açık şekilde ifade etmelerini istemek olacaktır. Eğer zaman planında esnekliğe gereğinden fazla yer verirsiniz ilerlemeniz sekteye uğrayabilir. Buna rağmen, Louis'in korosuna baktığınızda, her zaman açık bir kapı bırakmak, provalar sırasında dostane ve sıcak bir yaklaşım sergilemek, katılımcılarınızın devamlı olarak gelmesine yardımcı olacaktır. Her iki yaklaşımın dengesini bulmak, bu konuda zor ama önemli olan bir konudur.

Çoğu kaynağımız kültürel farklılardan da bahsetmeyi es geçmedi. Bu durum katılımcılarımızın daha önce var olan veya olmayan koro deneyimleriyle ilişkilendirilebilir. Şarkı söyleme etkinliği bazılarına oldukça uzak olurken bazılarına da oldukça tanıdık gelecektir. Önemli olan iki tip gruba da hitap edebilmek ve herkesi geçmiş

deneyimlerinden bağımsız olarak gruba dahil edebilmektir. Bazı durumlarda ise çocuklara veya kadınlara karşı tavırlar kültürel farklılıklara göre değişiklik gösterebilir.

Buradaki anahtar nokta denemeye devam etmek ve hep açık bir kapı bırakabilmektir. Yine de unutmamak gerek ki, bu tür durumlarda yargılayıcı davranmamak gerekmektedir. Dinleyin ve farklı katılımcıların hangi ülkelerden geldiğini ve neden bu şekilde hissettiklerini anlamaya çalışın. Eğer açık bir iletişim sağlayabilirsiniz, onlarla birlikte iş yapma ihtimalinizi yükselterek herkesin rahat edebileceği bir ortam oluşturabilirsiniz.

Öyleyse kendinizi hazırlamak ve projenize en iyi ortamı yaratabilmek adına ne yapmalısınız? Beklenmedik durumlarda ne yapacağınıza hazırlıklı olmak oldukça önemlidir. Katılımcılarla buluşmadan evvel onlarla ilgili demografik bilgilere ulaşabiliyorsanız, bu durum sizin avantajınıza olabilir. Nereliler, kaç yaşındalar, cinsiyetleri nedir ve hangi hayat durumları içinde yer alıyorlar?

Bir kere bu bilgiyi edindikten sonra katılımcılarınızın geldiği ülkelerdeki kültürleri ve yaşanmış olayları da öğrenmeyi düşünebilirsiniz. Bu ülkedeki temel kültürler, dinler ve nüfus nasıl bir yapıya sahip? Yaşanmışlıklarından neler çıkartabiliyorsunuz?

Eğer kültürlerine dair bilginiz olduğunu onlara iyi bir şekilde aktarabilir, geldikleri ülkeyle ilgili bazı referanslar verebilirsiniz, iyi bir başlangıç yapmış olursunuz. Böylelikle siz de hazırlanmış olup aynı zamanda karşılaşılabileceğiniz farklılıkları anlayabileceğiniz bir noktaya varabilirsiniz.

Yapacağınız bu araştırma aynı zamanda kendi geçmişinizi gözden geçirip bir ihtimal tabularınızı yıkarak sizlere kendi kültürel referanslarınızı oluşturabileceğiniz, birlikte şarkı söylemek ile ilgili algınızı yeniden inşa edeceğiniz bir imkan sağlayacaktır. Sizin önyargılarınız neler ve bu önyargılar nereden geliyor? Sizin kültürünüzde insanların dışarıdan bakınca garibine gidecek özellikler var mı? Yaklaşımınızı değiştirmenizin bir yararı var mı? Belki de farklı müzikal kültürlerden alınacak ilginç noktalar vardır?

Özetlemek gerekirse: Karşınıza çıkabilecek herhangi bir farklılığa karşı saygılı, alçakgönüllü ve açık olun. Bunu yapabilmeyen en iyi yöntemi başka kültürler ile ilgili bilginizi artırmak ve kendi kültürünüzü tekrardan gözden geçirmek olacaktır. Eğer bunu yapabilirsiniz, sihirli müzikal buluşmaların gerçekleştiği, sıcak, açık ve dostluk dolu bir paylaşım ortamı yaratmış olacaksınız.

Amacınız nedir? Ürün yerine sürece odaklanmak

Bir başka önemli unsur da projenizin amaçları ve hedeflerini hakkında fikirler üretmek. Birçok araştırmada bahsedildiği üzere mültecilerin projenin gerçekleşmesi için bir araç olarak kullanılması tehlikesi her zaman mevcut olabilir. Eğer sanatsal düzeyi yüksek bir proje yaratmayı hedefliyorsanız ya da basında yansımalar yaratmak hevesi ile yola çıkıp toplumun dikkatini çekmek istiyorsanız, esas odağınızın ne olduğunu unutabilirsiniz.

Bu konu Avustralyalı dernek RISE'in (Refugees, Survivors & Ex-detainees / Mülteciler, Hayatta Kalanlar ve Eski Mahkumlar) sanat direktörü Tania Canas tarafından özetlenmiş ve mültecilerle sanat çalışması yaparken dikkat edilmesi gereken 10 noktayla ilgili bir metinde anlatılmış (Canas 2017). Tüm metin gayet sade ve ulaşılabilir şekilde mevcut. Bu metnin okunmasını şiddetle tavsiye ediyoruz, fakat özellikle vurgulamak istediğimiz noktalar şunlar:

Samimi bir şekilde niyetinizi sorgulayın. Bizim mücadelemiz bir fırsat değildir ya da bedenlerimiz kariyerimizi geliştireceğimiz mal varlıklarımız değildir. 'Diğer konular' (mesela, mültecileri nereden bulurum, vb.) üzerine odaklanmaktansa, niyetinizi eleştirel ve dönüşümlü bir analize çevirin. Özellikle bu konuda çalışmak isterken motivasyonunuz nedir? Neden tam da şu an?" (ibid)

Bazı noktalar sanatsal bir başlangıç noktası olarak görülebilir. Bazı konular da bir müzisyen veya sanatçı olarak çok gelişim sağlayacak, çok fazla şey öğrenilecek alanlar olarak da değerlendirilebilir. Fakat amacımız her zaman katılımcı mülteciler için mümkün olan en yaratıcı ve açık ortamı yaratmak olmalı. Halka açık konser verme konusuna aşağıda değineceğiz, fakat bir nokta unutulmamalı: Odak noktanız sürecin kendisi olmalı. Projeniz, katılımcıların hayatı üzerinde ne kadar olumlu etkiler yaratabilir? Katılımcılarınız projede bulunarak neler kazanıyorlar? Mültecilerle yaptığınız projeler sizin kendi sanatsal yeteneklerinizi kanıtlayacağınız bir platform olmamalı. Mültecilere nasıl

yaklaştığınıza hep önem vermelisiniz. Onları bir sanat projesindeki sahne malzemeleri olarak görmekten kaçınmalısınız. Kısacası: Birlikte şarkı söyleme sürecine odaklanın!

Marie Dubu

Bölüm 3: Repertuar

Genç mültecilerden oluşan bir koro için doğru repertuar seçmek herhangi başka bir koro için repertuar seçmekten çok daha önemlidir. Şarkı seçimlerinin mültecilerin kendilerini bulunduğu topluluğa ait hissetmesi, yani projenin başarılı olarak ilerlemesi adına büyük bir etkisi vardır. Bu repertuarın belirlenmesinde birçok noktanın göz önünde bulundurulması gerekir. Yaş, kültürel ve müzikal geçmişleri, buldukları yere gelene kadar yaşadıkları mültecilik deneyimleri göz önünde bulundurulduğunda koroya en uygun olan eseri seçmek biraz zorlayıcı olabilir. Dahası, bu kriterlere uygun bir repertuarı bulabileceğiniz kaynağınız oldukça kısıtlı olabilir.

Bu bölümde sizlere mülteci korolarla çalışmış şeflerin bizlerle paylaştığı fikirler ve pratik bilgiler sunacağız. Umuyoruz ki bu bilgiler genç mültecilerin bulunduğu korolar için bir repertuar seçmeniz gerektiğinde karşınıza çıkabilecek zorluklarla başa çıkabilmeniz adına size yardımcı olur.

'Sing Me In' projesi dahilinde çeşitli bir repertuar havuzu yaratabilmek için birçok kaynak topladık ve bunu düzenledik. Repertuar el kitabı mültecilerle çalışırken kullanacağınız repertuarı geliştirmek için aklınızdakilere farklı bakış açıları kazandırmak adına bir araç olarak oluşturuldu. Siz de "Sing Me In: Repertuar Rehberi" adlı bu el kitabını www.SingMeln.eu adresinden indirebilirsiniz.

Repertuvara karar vermek

Başlangıç için bir bilgi havuzu yaratmak

Projenize başlamadan önce yaptığınız araştırmalar sonucunda kendinize bir repertuar havuzu oluşturmaya başlayabilirsiniz. Şarkılarınızı belirlerken en önemli faktörünüz yaş aralığı olacaktır. Eğer 12 yaşına kadar olan çocuk mültecilerle çalışıyorsanız, o zaman çocuk koroları repertuarı içerisinden öğrenmesi ve tekrarı kolay şarkılar bulabilirsiniz. Genç yetişkinler için ise onların yaşına uygun zorlukta ve sözleri daha karmaşık eserleri repertuarınıza ekleyebilirsiniz. Belirleme sürecinde sadece birkaç dil ile kendinizi sınırlamamanız oldukça önemlidir. Mültecilerle

yapılan çalışmalarda birçok dilden şarkı seçmeniz işinize yarayacaktır çünkü farklı dilde olan her şarkı katılımcılarınıza farklı bir dünya açacaktır.

Başlangıçta kolay, canlı ve neşeli parçalar seçmenizi ısrarla öneriyoruz. Birçok mülteci tüm dünyadan çocuk şarkıları ve halk şarkılarını repertuvarında kullanıyor. Mülteci korolarının önceliği üyelerin müzik yaparken kendilerini iyi hissetmelerine, sosyalleşmelerine ve ilham verici müzikal anları paylaşmalarına vesile olmaktır. Bu sebeple, bir repertuar havuzunun yanında, aynı zamanda doğaçlama odaklı aktiviteler de koronun müzikal portfolyosunda yer almalıdır.

Yabancı eserler söylerken şarkı sözlerinin çok karmaşık olmamasına özen gösterilmelidir. Birçok mülteci korusu şefi ritim ve melodi açısından kolay olan, armonik yapısı basit olan ve yabancı dilin karmaşık olmadığı eserler tercih ettiklerini bildirdiler. Bir dilde olmayan, yani aslında birkaç hece ve sesli harflerden oluşan, bir anlamı olmayan sözcükler kullanmak da başka bir seçenek olarak düşünülebilir. Bazı şefler 'kolay İngilizce' diye tabir edilebilecek sözleri içeren eserleri de seçebiliyorlar.

Türkiye'de çalışan bir mülteci grubu lideri bu tür projelere katılımcıların aşına olduğu melodiler ile kolayca başladığını anlatıyor. Ortak bir eser bulmak her zaman kolay olmayabilir ama en azından basit melodiler seçmeye gayret etmeliyiz. Batı müziğinin kullandığı notasyonu kullanmayan ülkelerde eserlerin basit tekrarlarla öğrenilebilecek kolaylık seviyesinde olması gerekmektedir. Yine birçok doğu kültüründe şefler grupları farklı seslere ayırmak konusunda sabırlı olmalı, çünkü bazı kültürler tek sesli söylemeye alışkın olabilirler. Başka bir seçenek ise eşlikli şarkı çalıştırarak parçayı öğrenme sürecini hızlandırmak olabilir.

Bir kere başlangıç repertuvarınızı belirledikten sonra, hemen ilk provalarda seçtiğiniz eserleri denemeye başlayabilirsiniz. Korodan aldığınız geri bildirimlere göre yer yer değişiklik yapmayı tercih edebilirsiniz. Koroya uymadığını düşündüğünüz eserleri değiştirip yerine başka eserler koymaya karar verebilirsiniz. Standart bir koroda tüm repertuarı sezonun başından belirlemek mantıklı olacaktır, fakat mülteci korolarında önemli olan projeye başladıktan sonra program konusunda esnek olabilmektir.

Repertuar belirlerken koronun katılımı

[Begegnungschor Berlin](#)'in kurucusu Betzner-Brand, chor.com'da gerçekleştirdiği bir seansta repertuar seçimi esnasında koro üyelerinin bu sürece dahil olduğundan bahsediyor. İnternette farklı eserler bulan ve şefe eser önerilerinde bulunan bir 'repertuar grubu' oluşturarak koro şefine önerilerde bulunabiliyorlar. Şef ise bu eserlerin söylenilebilirliğini veya gerekirse koro için düzenlenip düzenlenemeyeceğini kontrol ediyor. Böylelikle demokratik bir katılım sağlanabiliyor ve repertuar seçiminde bulunan koristlerin çok daha fazla aidiyet elde etmesi sağlanıyor. Yine de şefin veya sanat direktörünün müzikal kararlarda son noktayı koyması oldukça önemli.

Mülteci koroları arasında yaygın olan bir başka uygulama ise koro üyelerinin kendi ülkelerinden parçaları korolarına getirmesi olabilir. Önerilen tüm şarkılar koroya bir dil çeşitliliği katmakla birlikte, farklı duyguların temsil edildiği eserleri de repertuvara ekler. Eğer yetenekli koristler varsa, getirdikleri eserleri onların öğretmesi bile istenebilir. Parçaların zor olduğu durumlarda sade melodiler de öğretilir. Eğer bu eserleri öğretebilecek korist adayı bulunamazsa koro şefi başka kaynaklardan yardım almayı tercih edebilir. Bu uygulama, koro üyeleri arasındaki aidiyet hissini artacaktır. Katılımcılar kendi kimliklerini, kültürlerini, dillerini henüz yabancı oldukları bu topraklarla paylaşabilecekleri bir fırsat yakalayacaklardır. Tanınmış ve kolayca söyleyebilecekleri şarkılar, koristlerin güvende hissetmelerini sağlayacaktır.

Dil Seçimi

Repertuvarınızda katılımcılarınızın ana dillerinde şarkılar bulundurmanız oldukça önemlidir. Aynı zamanda bulunduğunuz ülkenin şarkılarını da söyleterek mültecilerin yeni ülkelerine adapte olmalarında onlara yardımcı olabilirsiniz. Her iki tarafın da bilmediği bir dil de tercih edebilirsiniz. Herkesin eşit derecede mesafede durduğu bir dil ile çalışmak, koristleri bazı durumlarda daha çok güvende hissettirebilir. Almanya'daki Suriyeli mültecilerin bir Afrika parçası öğrenmesi bu duruma örnek verilebilir. Bir yandan, batı pop müziğinin çok bilindik olduğu yanılığın düşmemek gerek. Örneğin Suriyeli bir mülteci korusu herhangi bir korodan farklı olarak çok ünlü bir Michael Jackson şarkısını hiç duymamış olabilir.

Koro provalarında farklı dilleri birçok yenilikçi yöntemle kullanabilirsiniz. Özellikle çocuklarla grup üyelerinizi konu alan bir hikaye yazmak veya sözlerle beden hareketlerini birleştirmek mümkün. Birazdan tartışılacağı üzere, işaretler ve jestler iletişim kurmakta faydalanabileceğiniz en önemli araçlardandır. Eğer bu işaretler belli sözlerle ve hareketlerle birleştirilebilirse, parçayı öğretmek çok daha kolay olacaktır.

Zorluk derecesi

İyi sonuç alan tüm mülteci koro projeleri kolay bir repertuar kullanılması gerektiğini ortaya koyuyor. Korunun seviyesini belirleyebilmek ve repertuarı buna göre belirlemek oldukça önemli. Unutmayın, bu projeyi gerçekleştirirken benimsediğiniz asıl amacınız toplumsal entegrasyon müziği bir araç olarak kullanarak sağlamak. Korunuz devamlılık açısından iyi duruma geldiğinde ve korodaki insanlar kendilerini oraya ait hissetme seviyeleri iyi bir düzeye ulaştığında başladığınız noktada daha zor sayılabilecek şarkılar söyletmeye başlayabilirsiniz. Başladığınız seviye yüksek bir müzikalite yaratmaktan çok bir 'birlikte şarkı söyleme' atmosferi oluşturmayı hedeflemelidir.

Dahası, batı müziğinde 'kolay' sayılan bir eser başka kültürlerde zor sayılabilir. Örneğin, tek sesli müzik dinlemeye alışkın bir şarkıcının çoksesli müzik ile olan ilk deneyimi oldukça sarsıcı olabilir. Bu tür sıkıntıları hafifletmek adına pratik bir çözüm olarak eserlere ostinato ekleyebilirsiniz ve partiyonları farklı yerlerde çalışmak için gruplara bölebilirsiniz. Çoksesliliği bir sonraki aşamada deneyin. Diğer yandan, batı kültüründen olan katılımcıların kulağına değişik gelen müzik, mesela mikrotonal makamlar ya da nağmeli şarkılar, Suriyeli mültecilerin kulağına çok tanıdık gelebilir. Bu tarz çeşitlilikler ile korunun yapısını zenginleştirmek aynı zamanda korodakilerin kendi yeteneklerini sergileyebilmelerine de olanak sağlar.

Başlangıçta sözleri bulunmayan şarkılar tercih edilebilir. Buna alternatif olarak, basit sözleri olan eserler de işinize yarayacaktır. Bunlara örnek olarak 'Hello', 'Meyve Kanonu', 'Tumba', 'Nimba' gibi kanonlar verilebilir. Orijinal sözleri farklı bir dilde başka sözlerle değiştirmek de bir seçenek olabilir. Bu tip kanonları repertuar kitabında bulabilirsiniz.

Yaratıcılık ve doğaçlama

Bir mülteci korosunda, doğaçlamaya her zaman yer vardır. Bazı koristler, belki de çoğunluk, hayatları boyunca nota okumamış olabilirler. Sonuç olarak, katılımcılar çoğunlukla kulaktan öğrenmektedirler. Bu süreçte, özellikle grubun aynı anda nefes alması ve bir hissedebilmesi adına doğaçlama çok önemli bir rol oynayabilir. Araştırılan projelerden bir tanesinde bir mülteci korosunun şefi provalarına Hindistan'a özel enstrüman olan armonyumunu getirdiği ifade ediliyor. Müzikal olarak deneyimli öğrenciler ya da kendisi bu enstrüman üzerinden doğaçlama müzik yaparak koroya şarkılar söyledikleri belirtiliyor. Aynı zamanda ısınmalar sırasında doğaçlama oyunlarını ve kaynaştırma egzersizlerini de birçok şef kullanmakta.

Grubunuzu doğaçlama pasajlar söyleterek müzik ritminin içine dahil edin. Eğer sabit bir ritim üzerine doğaçlama yaptırırsanız başarılı olma şansınız artar. Müzikal olarak deneyimsiz olan bir grubun serbest doğaçlama yapması biraz zor olabilir, ancak kontrollü ve yönlendirilmiş bir doğaçlama grubunuzun çok daha yaratıcı ve aktif olmasına yardımcı olacaktır.

Kaynaklar

Repertuarınızı zenginleştirmek adına birden fazla kanaldan yararlanabilirsiniz.

İnternetteki kaynaklar arasında Musicanet, CPDL (Choral Public Domain Library) ya da IMSLP (International Music Score Library Project) gibi kapsamlı web siteleri yer almakta. Fakat grubunuz için özellikle bir eser arıyorsanız, 'Sing Me In: Repertuar Rehberi' sizlere daha çok yardımcı olabilir. Bununla birlikte, birçok koro şefinin de iletmiş olduğu üzere, yurtdışında yaşayan tanıdıklarınızdan da kaynak rica edebilirsiniz. Yukarıda da bahsedildiği üzere, grubunuzdaki yabancı üyelerden de repertuarınızda bulundurmak istediğiniz eserin notalarını paylaşmalarını isteyebilirsiniz. Belki basılı nota getirmeleri mümkün olmayabilir, fakat en azından nerede araştırma yapabileceğiniz konusunda size fikir verebilirler.

Bölüm 4: Seansları yönetmek

Mülteci korolarıyla gerçekleştirdiğiniz seansların karakteri, diğer korolara göre daha farklı olacaktır. Bu farklılıklar çeşitli şekillerde gözlemlenebilir, mesela koristleriniz oraya şarkı söylemek için gönüllü olarak gelmiyor bile olabilir. Normal şartlar altında koro şarkıcıları koroya kendi istekleri ile gelirler. Bu, mülteciler için aynı olmayabilir. Normal koroların aksine, mülteci korolarındaki şarkıcılar gönüllü olarak oturup şarkı söylemek istemeyebilirler. Bu durum dersi dinlemek zorunda olan öğrencilerin olduğu bir sınıf atmosferi yaratabilir. Koroda şarkı söyleme kararı mülteci merkezinin müdürü tarafından mültecilerin sosyal hayatlarını geliştirmek adına verilmiş olabilir. Koronuzun karakterini etkileyecek bir başka bir konu ise katılımcılarınızdan bazılarının dini inanışları sebebiyle şarkı söylemeye karşı mesafeli olmaları olabilir. Bu tür konulara oldukça hassas yaklaşılmanız ve şarkı söyleme motivasyonu yaratmak üzere uzun bir zaman harcamanız gerekebilir.

Bazı örneklerde ise katılımcıların projenizde gönüllü olarak yer aldığını görebilirsiniz. Yine de standart korolardan farklı olarak, şarkıcıların müzikal deneyimi olmayabilir. Bu yüzden, koro şefi en verimli provaları yaparak kısa zamanda ortaya iyi müzik çıkarmak için seansları nasıl yöneteceğine odaklanmalıdır. Çalışma saatleri, motivasyon, müsaitlik ve katılımcıların yetenek durumu gibi kontrol edilemeyecek pek çok faktör olacağı için bu işin temel kuralı hiçbir şeyin planlandığı gibi gitmeyecek olmasıdır.

Seanslara Hazırlanma

Her zaman olduğu gibi, atılacak ilk adım iyi bir prova mekanı bulmaktır. Büyük ihtimalle birçok mülteci merkezi bu tür bir aktiviteye yer ayırmakta zorlanacaktır. Yine de, oda sıcaklığı normal olan, iyi ışık alan ve yeterli sandalye barındıran bir mekan başlangıç için yeterli olacaktır. Repertuar bölümünde de anlatıldığı üzere, eşlikli olan eserler istediğinizi müzikal sonuçları çok daha hızlı yaratacaktır. Eğer grup lideri eşlikçi kullanmaya karar veriyorsa, eşlik yapacak olan insanla önceden iletişime geçmelidir. Koro şefi aynı zamanda lojistik konuları da hesaba katmalıdır.

Örneğin, eşlik eden enstrüman piyano ise, prova için piyano bulunması ya da piyanist bulunması gerekiyor mu diye önceden kontrol etmelidir. Bazı durumlarda elektrik ya da uzatma kabloları dahi problem yaratmaya oldukça açıktır.

Prova ile ilgili lojistik meseleleri hallettikten sonra gelen işiniz sürdürülebilir koşullar oluşturmaktır. Yemekler ve içecekler burada önemli bir rol oynamaktadır. Bu tür besin imkanları bazı katılımcılar için motivasyonu yükseltecek faktörler olabilir. Yerel katılımcılar yiyecek içecek getirebilirse de koro dahilinde güçlü grup dinamikleri oluşturmak mümkün olacaktır. Birlikte geçirilen vakitler provalarda zaman kaydı olarak nitelendirilmemelidir. Onun yerine, bu aslında korunuza yapacağınız değerli bir yatırım olacaktır.

Nasıl başlamalı?

Birçok koro şefi, en iyi başlangıcın sosyalleşmek amacıyla yapılan kaynaştırma egzersizleriyle olabildiğini ifade etti. Grup muhtemelen konsantrasyon ve organizasyon açısından dağınık olacaktır. Bu sebeple provaya başlamadan önce dikkati toplamak gerekir. Bunun bir alternatifi ise tam ters yöntemi uygulamaktır: Yine odaklanmayı sağlamak için provaya direkt olarak müzik ile başlamak. Fakat bu durumda katılımcıların kolayca söyleyebileceği bir şarkı seçmek önemlidir. Daha ilerlemiş bir grupta ise önceki seanslarda söylenen veya kendi kültürlerinden bildikleri bir eser ile başlanabilir. Müzik içermeyen kaynaştırma egzersizlerinin işe yaraması için ise, çok net ve açık direktifler verilmesi önemlidir. Dil engeli sebebiyle karmaşık anlatımlar katılımcıları zorlayabilir. Sonuç olarak, bir aktivite eğer çok karışık ise, onu parçalara bölün. Sonuçta amaç, müziğe başlamadan önce korunun dikkatini toplamak olmalı.

Uygun içerikten emin olmak

Semboller ve sembolik açıklamalar mültecilerin hassasiyetleri sebebiyle oldukça dikkatli kullanılmalıdır. Gözden kaçmış ve mültecilerde psikolojik etkiler yaratabilecek semboller var mı diye repertuarı tekrar tekrar kontrol etmek gerekir. Örneğin, çocukların hoşuna gidecek gemilerle ilgili çok hoş ve masum bir şarkıyı düşünelim. Gemide uzun süre yolculuk yapıp, kaza sonucu yakın arkadaşlarını kaybetmiş olan mülteciler için bu şarkı uygun olmayacaktır. Bundan dolayı koro şefi repertuarı seçerken bu tip travmatik durumları göz önünde bulundurmalıdır.

Ortak bir dil ve jestler bütünü yaratmak

Birçok çalışma, mültecilerin koro şefinin jestlerine aşina olmadığını gösterdi. Bundan dolayı standart bir şeflik tekniğiyle sınırlı kalmamak iyi olacaktır. Bunun yerine, koro içerisinde yeni bir dil ve yönetme şekli oturtmak gibi seçenekler değerlendirilebilir. Bazı projelerin bulgularına göre, bu dili koruyla birlikte oluşturmak da aidiyet duygusunu geliştirebilir.

Özellikle çocuk korolarıyla çalışırken bir ortak jestler bütünü oluşturmanız gerekir. Bu size provalar esnasında kolaylık sağlayacaktır. Örneğin; baştan, ölçü numarası X, sözler ile ya da sözler olmadan söylemek, hareketli ya da hareketsiz, sonuna atlayın, benden sonra tekrar edin gibi direktiflerin bir listesi oluşturulabilir. Mültecilerdeki dil engeli düşünüldüğü zaman bu tarz bir listeyi olabildiğince erken oluşturmak çocukların ve şefin iletişimini oldukça kolaylaştıran hızlı bir yöntem olacaktır. Bu sayede birkaç dilde konuyu anlatmakla geçecek olan zamanı kazanabiliriz. Sonuç olarak, provalar herkesi uyanık ve motive bir şekilde tutarak yürütülecektir.

Şeflik tekniği ve provalar

Yukarıda bahsedildiği üzere, ortak bir jest dili oluşturmak - nasıl olduğu her projede farklı şekillerde uygulanacak olsa da - amacı aynı olacaktır: Karşılıklı anlaşılabilir bir iletişim sağlamak. Proje kapsamında iletişime geçtiğimiz birçok şef esnek olunması gerektiğini söylüyor, dolayısıyla belirli bir tekniğe bağlı kalmakta ısrarcı olmamanız gerekiyor. Bir prova yöntemi olarak "taklit etme"nin oldukça etkili olduğu pek çok örnek mevcut. Örneğin soru-cevap yöntemi kullanırken, işi karmaşık hale getirmeyin ve korodakilerin el veya ayak ile tempo tutarak dahil olmalarını sağlayın veya piyano kullanın. Birçok koro şefi katılımcılarının melodi ve şarkı sözlerini hatırlamalarına yardımcı olmak için şarkılara özel hareketler kullanıyor.

Dil

Eğer grubunuz dil çeşitliliği açısından büyük oranda homojen bir yapıdaysa, söylediğiniz şarkıların nakaratlarının sözlerini kendi dilinizde anlatmak iyi bir fikir olacaktır. Norveç'teki bir örneğe göre Norveç dilindeki eserleri katılımcıların ana diline çevirmek, katılımcıların müzikle olan bağlarını kuvvetlendirmiştir. Bu çevirileri yaparken tercüme eden kişinin doğru bir çeviri yaptığından emin olmalısınız ki sözler katılımcılar tarafından yanlış anlaşılmasın.

Daha önce de bahsedildiği üzere, iletişim kurmak için aynı dili konuşmak gerekmiyor. Araştırdığımız projelerden biri, müziğin evrensel dilimiz olduğunu bizlere yeniden hatırlatıyor. Yine de aynı projedeki koro şefi, bazı pratik bilgilerin ancak çeviri ile ifade edebileceği için bir tercüman ile de çalışmış. Genel olarak, bu durum büyük bir sorun teşkil etmiyor çünkü hemen hemen tüm gruplarda en azından bir katılımcı yerel dile ya da İngilizce'ye hakim olup çeviri konusunda yardımcı olabiliyor.

Bazı durumlarda dil meselesi çok daha zorlayıcı bir hal alabilir. Norveç'teki projelerden birinden öğrendiğimiz üzere bir çalışma grubunda İngilizce ya da Norveççe bilmeyen ve 7 farklı anadili olan katılımcılar olduğu bize iletildi. Bu insanların çoğu Norveç'te üç aydır yaşayan ya da Norveç'e henüz ayak basmış katılımcılardan oluştuğu bildirildi. Durumdan anlaşılacağı üzere, bu katılımcılarla iletişim kurmanın oldukça zor olduğu ifade edildi. Koro şefinin bulunduğu çözümün ise yansılama yöntemini kullanmak, provalarda olabildiğince az konuşmak ve beden diline yer vermek olduğunu biliyoruz.

Zorlayıcı durumlar

Mültecilerin oluşturduğu korolarda bazen kültürel farklılıklardan, bazense grup içi uyumsuzluklardan ötürü beklenmedik zorluklar çıkabilir. Örneğin Tarlaş Toplum Merkezi'ndeki bir koro şefi ve lider, katılımcıların müzik geçmişlerinin farklı olması sebebiyle yaşadığı zorlukları şöyle ifade etti:

"Birçok çocuğun müzik kulağı gelişmemiş. Onlara birlikte hareket etmeyi, birbirlerini dinlemelerini ve uyum içerisinde sesler üretebilmelerini öğretmeye çalışıyorum. Bazen onlara nota isimleri ya da farklı ritimler gibi temel müzik bilgileri öğretiyorum. Piyano üzerinden farklı sesleri algılayabilmelerini sağlamaya çalışıyorum, doğaçlama yapıp oyunlar oynuyoruz. Oyunları ve ritmik egzersizleri kullanarak beni izlemelerini sağlamaya çalışıyorum. Artık ses ısıtma ve nefes egzersizlerini yapmaya alıştılar. Repertuarımız politik, dini, ya da ulusalcı ifadeler içermeyen çocuk korosu eserlerinden ve güzel melodili basit koro egzersizlerinden oluşuyor. Teksesli kanonları az da olsa ritmik olarak söyleyebiliyorlar ama eserler teksesli olsa bile maalesef tonda kalmayı her zaman başaramıyorlar. Bazı korolar için çok basit olabilir, fakat bu koro için epey zorlayıcı olabiliyor."

Mültecilerden oluşan korolarda koro şefleri bazı beklenmedik olaylarla karşılaşabilir. ARCAM'dan (İltica ve Göç Araştırma Merkezi) gelen başka bir örneğe göre, bir kadın şef şöyle anlatıyor: "Provaların başlangıcında beni kadın olduğum için koro şefi olarak görmek istemediler." Başka bir örnekte ise, Afganlı bir gençlik korosu ile dakiklik konusunda oldukça sıkıntı yaşandığı ifade ediliyor. Bu vakada, koro şefinin ve koronun 'dakik' olmak konusundaki anlayışları oldukça farklı olduğundan dolayı provaların hiçbir zaman tam vaktinde başlayamadığı ifade ediliyor, çünkü çocukların kültüründe prova başlangıç saatinde odaya girmenin 'zamanında gelmek' olarak anlaşılıyor

U18 adlı başka bir Afgan çocuk korosunda provanın huzurunu bozan birkaç çocuk olduğu ifade edildi. Koro şefleri durumu şu şekilde anlatıyor:

"20 kişilik 18 yaş altı Afgan çocukla çalıştığım projemde grupta 'alfa' olmaya çalışan birkaç yaramaz çocukla çalışmam gerekmişti. Bu durum müzik öğretimi esnasında atmosferi olumsuz etkiler bir hal almıştı ve her seferinde müzik ikinci planda kalmak durumunda kalıyordu. Bu benim alışmış olduğum dinamikten çok daha farklıydı, bu sebeple kendimi gruba adapte etmem gerekti. Daha kısa aralar verdim, daha fazla fiziksel (hareket içeren) içerik hazırladım, vs."

Bu tarz nadir durumlarla karşılaştığınızda bir şef olarak gruba karşı yaratıcı, pozitif ve yapıcı olmalısınız. Cesaretli olup yenilikçi yöntemler keşfetmeye açık olmalısınız. Şefin bir diğer işi de koro içerisinde uyum sağlamak ve grup içerisindeki farklılıkları bir zenginlik haline getirmektir. Şunu unutmamak gerekir ki bu tür zorlukları yaşayan sadece siz değilsiniz. Sakin olun ve çözüm üretmeye çalışın, iş arkadaşlarınızla konuşun, ya da konuyu Google'a sorun!

Koro Şefinin rolü

Mülteci projelerinde koro Őeflerinin birçok Őapka takması gerekebilir. Şeflerin görevi sadece müzik liderliği değil, aynı zamanda takım liderliği, organizatörlük, motivasyon kaynağı veya bazen sadece iyi bir dinleyici olmak olabilir. Hatta görevlerinin müzikal kısmı diğer organizasyonel ve pratik ayarlamaların yanında bazen çok küçük bir detay olarak bile kalabilir.

Birçok koro Şefi günlük mesailerinin büyük bir kısmının aslında organizasyonel iŐlerle geçtiğini söylüyor. Bu anlamda koro Şefi müzikal bir lider olmaktan çok bir grup lideri rolünü üstleniyor. Ankara'da mültecilerle çalışan bir vakıf bünyesinde bir koro barındırıyor ve koronun Şefine göre, koro katılımcılarını bir araya getirebilmek üzere günlük iŐleri arasında lojistik iŐlerin önemi oldukça büyük. Kendisine provalardaki rolünü sorduğumuz zaman temel disiplini oturtmak adına epey uğraŐtıđını iletiyor. Deneyimlerden yola çıkarak anlattığı başka bir konu ise mültecilerin birbirlerine karşı agresif olmaya daha yatkın oldukları. Bu sebeple Şef figürünün karakter olarak güçlü durmasının önemli olduğunu söylüyor.

Pek çok farklı tecrübe gösteriyor ki koristlerin Őefleriyle duygusal bir bağ kurduğu projeler daha başarılı oluyor. Mülteci korolarıyla yapılan işin öncelikli hedefinin müzikal olmaması Şefin artistik görevini biraz daha geri planda bırakıyor. Bunun yerine Şefin ana rolü grup üyelerini bir araya getirebilmek ve müziğin barıŐa ulaşabilmek için bir araç olduğunu gösterebilmek haline geliyor.

Bazı projeler koro Őeflerinin bu tür mülteci korolarındaki katılımcılarıyla birebir vakit geçirmesi önemini vurguluyor. Bunun sebebi mültecilerin koro Şefi ile paylaşmak istedikleri kişisel ihtiyaçlarının ya da grubun lideri ile paylaşmak istedikleri psikolojik ve lojistik meselelerinin daha fazla olması olabilir. Bu sebeple, mülteci projelerinin koro Şefleri katılımcılarını daha fazla dinlemeye hazır olmalıdırlar.

Bölüm 5: Performanslar

Mülteci korolarında performans vermenin önemi örnekten örneğe değişiklik göstermektedir. Birçok yaklaşım bunun gereksiz olduğu kanısındadır ve asıl amacı katılımcıları bir araya getirmek olarak görür. Bu düşünce dikkate alındığında önceden ayarlanmış bir izleyici karşısına genç mültecileri çıkarmanın bir önemi yoktur. Düzenli ya da düzensiz olarak prova yapmak, atölyeler ve seanslar düzenlemek, bu projelerin amaçlarını karşılamaktadır. Bir diğer yaklaşım ise performansların önemine dikkat çeker. Bu yaklaşım doğrultusunda doğurduğu yararlı sonuçlar itibariyle konserler bu tür projelerin olmazsa olmazıdır.

Gerekli mi?

Konserlerin önemli görülmediği projelerin asıl amacı katılımcıları bir araya getirerek birlikte şarkı söyleme ortamı yaratabilmektir. Genç mülteciler şarkı söylemek için bir araya geldikleri zaman, geçmişte yaşamış oldukları travmatik deneyimlerin üstesinden gelmek için bir şans elde etmiş oluyorlar. Bu görüşe göre, birlikte şarkı söyleme deneyimini bir konser ile sonlandırmak her zaman gerekli değildir. Bazı proje çalışanlarının bildirdiği üzere bu tür bir organizasyon enerji ve zaman kaybı olmaktadır. Mysebu'daki bir proje liderinin bahsettiği üzere, proje dahilinde bir konser ayarlamak mümkün değildir çünkü katılımcılardan kaçınılması ne kadar zaman daha projeye dahil olabilecek bilmemektedirler. Devamlılık garantisi olmadan bir konser düzenlemek oldukça zordur.

Diğer yandan, konserlerin öncelikli görüldüğü projeler de var. Birçok uygulamaya göre konserler daha güçlü bir grup motivasyonu oluşturduğu söyleniliyor. Bir performans için çalışmak koroyu çok daha odaklı bir hale getirmektedir çünkü grubu belli bir ortak amaç çevresinde toplar. Konserler ve konser provaları grup içindeki bireylerin özgüvenleri ve kendilerine olan saygılarını yükseltmektedir. Buradaki öncül duygu 'başarı' duygusudur. Bunun yanı sıra, konserler mülteci merkezinde bulunan diğer katılımcıları da kapsayacağı için, onlar da yapılan çalışmaların bir parçası haline gelirler. Bu durum katılımcıların arkadaşlarına ve ailelerine bir hediye gibi olacaktır. Bu da koro üyesi olmayan diğer mültecileri için mutlu edici bir faktördür. Hatta günün sonunda koro üyelerinizin sayısında bir artış

bile gözlemleyebilirsiniz. Eğer seyircilerin toplumun farklı kesimlerinden geliyorsa, konseriniz mültecilerin deneyimleriyle ilgili farkındalığı yükseltecektir.

Bazı deneyimlerden yola çıkıldığı üzere, sahnede bir performans sergilemek çocukların gurur duygularını geliştirebilir ve aldıkları ilk alkış hayatlarında yaşadıkları ilk alkış deneyimi olabilir. Bu birçok insan için çığır açan bir deneyim olacaktır. Bir topluluk karşısında konser verdikten sonra ise kendilerini çok daha saygın hissedeceklerdir.

Zorluklar neler?

Yaşayabileceğiniz en büyük zorluklardan biri konsere çıkacağınız ekibin provalara düzenli bir şekilde gelememesi olabilir. Mülteci temel ihtiyaçları ve mülteci merkezlerinin doğası gereği değişken gruplarla çalışmanız gerekebilir. Bazı üyeleriniz başka pratik meselelerden ötürü konser günü konsere dahi çıkamayabilir. Aynı zamanda, katılımcıların çoğu önceden koroda söylememiş olabilir ve bir konser pratiğinin ne demek olduğunu bilemeyebilir. Sahneye çıkmak ve sahneden inmek, seyirci karşısında durmak, performanstan sonra selam vermek ve sahne korkusu gibi konuların hepsiyle teker teker ilgilenmeniz oldukça önemlidir.

Bunların yanı sıra, konser vermek projenizin maliyetini artıracaktır. Performansta kullanmak istediğiniz öğelere bağlı olarak (eşlikçiler, kostüm, teknik ihtiyaçlar, konser mekanı, vb.) proje bütçeniz ciddi anlamda etkilenecektir. Bir performansın her zaman seyirciye ihtiyacı vardır, ki bu da ilgilenmeniz gereken diğer bir mesele olacaktır.

Nasıl çözebiliriz?

Koristlerinizden kaynaklı olan bazı pratik zorlukları provalar esnasında bir konser atmosferi yaratarak çözebilirsiniz. Örneğin, koronun içinden bir grup bir parça seslendirirken koronun kalan kısmı seyirci rolünü üstlenerek performansları dinleyebilir. Bu bir sahneleme ortamı yaratır ve koristlere psikolojik olarak sahne üstünde olmakla ilgili bir aşinalık kazandırır. Performansınızın ileri bir müzikal seviyede olmaması da oldukça anlaşılabilir bir durumdur. Bu çalışmanızın doğal bir sürecidir ve kimse sizden mükemmel bir müzikal sonuç da beklemez. Grubun liderinin bazı konularda ise yapabileceği bir şey olmayabilir; mesela, pratik sebeplerden ötürü konsere gelemeyecek olan koristleri gelmeleri için zorlayamaz. Bu tür meseleler olduğu gibi kabul edilmelidir.

Bütçesel zorlukları çok dikkatli bir şekilde değerlendirmek gerekir. Projenin amacı daha çok para kazanıp harcamak olmadığı için grup liderinin bütçe sorunları için zekice çözümler üretmesi gerekir. Maliyetli düşük sayılabilecek bir seçenek, çalıştığınız merkezde koroda olmayan kişiler için bir performans sergilemek olabilir. Başka bir yol ise siyasi ya da özel kurumlarla iletişime geçerek bu tür bir organizasyonu desteklemelerini talep etmek de olabilir.

Nerede performans yapmalı?

Konser mekanınız öncelikle herkesin ulaşabileceği ve koro üyelerinin kendilerini rahat hissedeceği bir yerde olmalı. Konserinizi kilisede düzenlemeniz Müslüman katılımcılarınız için uygun olmayabilir. Bu tür durumlarda kültür merkezleri ya da okullar gibi daha 'nötr' mekanlar kullanılabilir. Konser mekanı mülteci merkezinden uzakta olmamalıdır çünkü merkezden mekana ulaşımın kolay olması gerekmektedir. Mülteciler yaşadıkları merkezden çok fazla uzaklaşmak istemeyebilirler. Merkezde yaşayan mülteciler için bedava ulaşım vasıtaları oluşturmak da oldukça önemlidir, hatta vasıta gerektirmeyen bir yer olması çok daha iyi olacaktır. Birçok projenin okullar, kültür merkezleri, küçük konser salonları dışında aynı zamanda kütüphane gibi farklı mekanlarda da konserler verdiğini biliyoruz.

Seyirci yaratmak

Seyirci yaratmanın en direkt ve kolay yöntemi mülteci merkezlerindeki insanları konsere davet etmektir. Bu grup ulaşması kolay bir grup olacaktır ve yapılan işin değerini paylaşarak artırmaya yönelik bir amaca hizmet edecektir. Mülteci merkezlerinde konser vermek de bütçenizi kontrol altında tutacaktır. Bir başka seçenek ise mülteci merkezine yakın yaşayan mahalle sakinlerini konsere davet etmektir. Buradaki amaç yerel halk ile mülteciler arasında

sıcak bir iletişim yaratmaktır. Yerel yetkilileri performansa dahil etmek projenizin yarattığı farkındalığı artıracaktır ve bazı karar mercilerini destek olmaya itecektir.

Performanstan ne beklemeli?

Konserlerden alacağınız sonuç alışıl gelmiş bir konser performansı olmayacaktır. Müzikal sonuç yukarıda bahsedilen birçok faktöre bağlı olarak değişkenlik gösterebilir ve müzikal kalite, konserin başarısını belirleyen kriterlerden biri olmamalıdır. Yine de, grubunuzu motive eden faktörlerden biri de kaliteli iş çıkarmak üzere çalıştığınızı bilmek olacaktır.

Bir koro şefinin anlattığı üzere, şefkat ve anlayışla disiplin bir araya gelince konser başarılı olacaktır. Bütün bu zorluklar göz önünde bulundurulduğunda, grubu konsere hazırlamak hiç de kolay değildir. Birçok projenin de tespit ettiği üzere; her zaman bazı koro üyeleri provaları kaçıracaktır, provalara düzenli gelmeleri mümkün olmayacaktır. Bazı durumlarda ise bu insanlar bir anda geri gelebilir ve tüm planlarınızı tekrar gözden geçirmeniz gerekebilir. Bazen ise bazı üyeler konser günü bir anda gelmeyebilirler. Bu sebeple, bir konserden çok fazla şey beklemeyin; bunun yerine, yaşadığınız insani deneyimin tadını çıkartın.

Kaynaklar ve Referanslar

Diğer üç 'Sing Me In' projesi el kitapçığını web sitemizden indirin:

- "Sing Me In: Göçmen geçmişli gençleri mevcut korolara dahil etmek"
- "Sing Me In: Okul ortamında çalışmak"
- "Sing Me In: Repertuvar rehberi"

Göç çevresinde anlatımlar oluşturmak

<https://www.ietm.org/en/publications/creation-and-displacement-developing-new-narratives-around-migration?platform=hootsuite>

Yaratım ve Yer Değişimi (CAE ile ortak olarak basılmıştır)

[Mapping "Creation and Displacement: developing new narratives around migration"](#)

Eki var – Projelerin listesi

[Ek liste 141: Mülteciler ve göçle ilgilenen sanatsal projeler ve girişimler](#)

Canas, Tania. RISE 2017. "10 Things You Need To Consider If You Are An Artist – Not Of The Refugee And Asylum Seeker Community- Looking To Work With Our Community" <http://riserefugee.org/10-things-you-need-to-consider-if-you-are-an-artist-not-of-the-refugee-and-asylum-seeker-community-looking-to-work-with-our-community/>

Dunderovic, Igor. Ballade.no 2017, "Musikk i mottak og danser med ulver" <http://www.ballade.no/sak/musikk-i-mottak-og-danser-med-ulver/>

UNHCR 2017a. "Figures at a Glance – Statistical Yearbooks", <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

UNHCR 2017b. "Global Trends - Forced Displacement in 2016". <http://www.unhcr.org/globaltrends2016/>